

ДИПЛОМНА РОБОТА

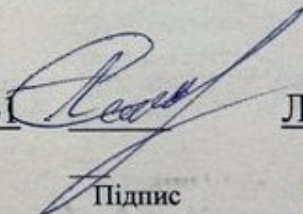
магістр
Освітній рівень

Галузь знань 29 Міжнародні відносини
Шифр і назва галузі

Спеціальність 292 Міжнародні економічні відносини
Шифр і назва спеціальності

Освітня програма Міжнародні економічні відносини

На тему «Використання механізмів міжнародних фондових ринків для
фінансування розвитку глобальних компаній»

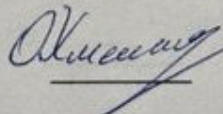
Виконав: студент 2 курсу, група МЕВМ-24-1 Л.А. Єрскунов

Підпис

Ініціали, прізвище

Керівник:

к.е.н., доцент

 26.11.25

О. В. Хмелевський

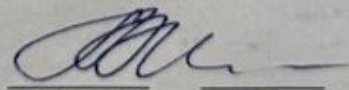
Підпис

Дата

Ініціали, прізвище

До захисту допускаю:
Зав. кафедри МЕВ

д.е.н.,
професор

А. О. Мельник

Підпис

Дата

Ініціали, прізвище

27 листопада 2025 р.

Хмельницький, 2025

АНОТАЦІЯ

Дипломна робота на тему «Використання механізмів міжнародних фондових ринків для фінансування розвитку глобальних ІТ-компаній» містить 110 сторінок тексту, 12 рисунків, 8 таблиць, список використаних джерел із 47 найменувань.

Мета дослідження: комплексне вивчення механізмів функціонування міжнародних фондових ринків та обґрунтування їхньої ролі у фінансуванні розвитку транснаціональних ІТ-компаній, а також визначення можливостей використання цих механізмів українськими ІТ-підприємствами.

Завдання дослідження:

- визначити економічну сутність та види ІТ-компаній, їх роль у розвитку цифрової економіки;
- охарактеризувати фактори та стратегії розвитку транснаціональних ІТ-компаній у глобальному конкурентному середовищі;
- дослідити механізми залучення капіталу ІТ-компаніями на міжнародних фондових ринках (IPO, SPO, облігації, SPAC, M&A);
- проаналізувати історичний досвід та сучасні тенденції розвитку провідних глобальних ІТ-корпорацій;
- оцінити сучасний стан ІТ-галузі України та визначити проблеми й перспективи її інтеграції у світові фінансові ринки;
- сформулювати напрями розвитку ІТ-компаній України на основі можливостей міжнародного фондового ринку.

Об'єкт дослідження: транснаціональні ІТ-компанії та їхній розвиток у глобальній економіці.

Предмет дослідження: механізми міжнародних фондових ринків, що забезпечують фінансування та стратегічне зростання глобальних ІТ-компаній.

Інструментарій: дослідження ґрунтується на аналізі наукових публікацій, статистичних даних міжнародних фінансових організацій, звітів фондових бірж, аналітичних матеріалів консалтингових компаній, методах порівняльного, структурно-логічного, статистичного аналізу та системного підходу.

Ключові слова: фондовий ринок, ІТ-компанії, IPO, транснаціональні корпорації, інвестиції, ринкова капіталізація, глобальна цифрова економіка.

ABSTRACT

The thesis “Use of International Stock Market Mechanisms for Financing the Development of Global IT Companies” contains 110 pages of text, 12 figures, 8 tables, and a list of 47 references.

The purpose of the study is to comprehensively examine the mechanisms of international stock markets and justify their role in financing the development of transnational IT companies, as well as to identify the opportunities for Ukrainian IT enterprises to access these mechanisms.

Research objectives:

- to define the economic essence and types of IT companies and their role in the development of the digital economy;
- to identify the factors and strategies behind the development of transnational IT companies in the global competitive environment;

- to analyze the mechanisms used by IT companies to raise capital on international stock markets (IPO, SPO, bonds, SPAC, M&A);
- to examine the historical experience and current development trends of leading global IT corporations;
- to assess the current state of the IT industry in Ukraine and identify the problems and prospects of its integration into global financial markets;
- to develop strategic directions for the development of Ukrainian IT companies based on the opportunities of international stock markets.

Object of research: transnational IT companies and their development within the global economy.

Subject of research: mechanisms of international stock markets that ensure financing and strategic growth of global IT companies.

Tools: the study is based on the analysis of academic literature, statistical data from international financial institutions, stock exchange reports, analytical materials of consulting companies, as well as comparative, structural-logical, statistical analysis and the system approach.

Keywords: stock market, IT companies, IPO, transnational corporations, investments, market capitalization, global digital economy.

ЗМІСТ

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ПІДХОДИ ДО ФУНКЦІОНУВАННЯ ТА РОЗВИТКУ ТРАНСНАЦІОНАЛЬНИХ ІТ-КОМПАНІЙ В УМОВАХ ФОНДОВОГО РИНКУ

1.1. Економічна природа, класифікація та специфічні особливості діяльності ІТ-компаній

1.2. Ключові чинники впливу та моделі стратегічного розвитку транснаціональних ІТ-корпорацій

1.3. Фондовий ринок як інструмент масштабування та фінансування міжнародних ІТ-компаній

Висновки до розділу 1

РОЗДІЛ 2. АНАЛІТИЧНА ОЦІНКА ДИНАМІКИ ТА ПОТОЧНОГО СТАНУ РОЗВИТКУ ТРАНСНАЦІОНАЛЬНИХ ІТ-КОМПАНІЙ

2.1. Дослідження історичних етапів становлення та сучасних трендів розвитку глобальних ІТ-корпорацій

2.2. Аналіз ситуації, ключових викликів і перспектив розвитку ІТ-сфери в Україні

2.3. Дослідження участі та поведінки ІТ-компаній на міжнародних фондових ринках

Висновки до розділу 2

РОЗДІЛ 3. НАПРЯМИ ПОСИЛЕННЯ РОЗВИТКУ ІТ-КОМПАНІЙ НА ОСНОВІ МОЖЛИВОСТЕЙ ФОНДОВОГО РИНКУ

3.1. Інструменти та моделі виходу ІТ-компаній на публічний ринок капіталу

3.2. Обґрунтування економічної доцільності та ризиків проведення первинного розміщення акцій (ІРО)

3.3. Стратегічні вектори розвитку українського ІТ-ринку в умовах глобалізації

Висновки до розділу 3

ВИСНОВКИ

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

ВСТУП

Актуальність теми. У сучасних умовах глобалізації, цифрової трансформації та глибокої інтеграції міжнародних ринків роль ІТ-компаній у формуванні світової економіки стрімко зростає. Транснаціональні ІТ-корпорації стали ключовими драйверами інновацій, розвитку високих технологій, створення цифрових платформ, штучного інтелекту та хмарних сервісів, що формують принципово нові моделі ведення бізнесу на глобальному рівні. Водночас їхнє швидке зростання та розширення потребують значних фінансових ресурсів, які неможливо забезпечити лише за рахунок внутрішніх джерел. Саме міжнародні фондові ринки стають одним із найважливіших каналів фінансування розвитку глобальних компаній, забезпечуючи їм доступ до масштабного інвестиційного капіталу, сприяючи підвищенню прозорості, ефективності корпоративного управління та зміцненню конкурентних позицій.

Успішні приклади виходу на IPO таких компаній, як Google, Amazon, Meta, Nvidia, Alibaba, демонструють вирішальну роль фондового ринку в інноваційному прориві та домінуванні у світовій економіці. Водночас для України питання інтеграції власних ІТ-компаній у глобальні фінансові ринки набуває особливого значення, оскільки ІТ-індустрія є однією з найбільш динамічних, конкурентоспроможних і експортно орієнтованих галузей національної економіки. Актуальність дослідження зумовлена необхідністю глибокого аналізу механізмів функціонування світових фондових ринків, виявлення можливостей доступу до них українських та інших перспективних ІТ-компаній, а також оцінки стратегічних ефектів, які забезпечує публічний статус технологічних корпорацій.

Ступінь наукової розробки. Проблематика фінансування компаній на фондових ринках та діяльності транснаціональних ІТ-компаній широко представлена у працях вітчизняних та зарубіжних учених, таких як Є. Крикавський, І. Грабінська, О. Ланської, Н. Побережна, І. Філіпенко, М. Портер, Г. Хамел, К. Прахалад, Т. Браун, Л. Чен, Д. Міллер. Дослідники розглядають механізми IPO, SPO, облігаційні програми, угоди M&A, оцінювання ринкової

капіталізації та стратегічні підходи до розвитку глобальних ІТ-компаній. Проте недостатньо дослідженим залишається питання комплексного аналізу впливу міжнародних фондових ринків саме на розвиток ІТ-компаній, а також оцінки можливостей використання цих механізмів українськими технологічними підприємствами.

Мета роботи полягає у комплексному дослідженні механізмів функціонування міжнародних фондових ринків та обґрунтуванні їхнього впливу на розвиток транснаціональних ІТ-компаній, а також у визначенні перспектив використання цих механізмів українськими ІТ-підприємствами в умовах глобальної конкуренції.

Для досягнення поставленої мети в роботі вирішено такі **завдання**:

- проаналізувати економічну сутність, види та особливості діяльності ІТ-компаній у глобальному середовищі;
- визначити фактори та стратегії розвитку транснаціональних ІТ-компаній;
- дослідити механізми фінансування компаній через міжнародні фондові ринки та оцінити їх ефективність;
- провести аналіз історичного досвіду та сучасних тенденцій розвитку провідних глобальних ІТ-компаній;
- оцінити стан ІТ-галузі в Україні та визначити її можливості для інтеграції у міжнародні фондові ринки;
- сформулювати рекомендації щодо шляхів підвищення публічності ІТ-компаній та можливостей виходу на IPO;
- визначити стратегічні напрями розвитку ІТ-ринку України з урахуванням глобальних тенденцій.

Об'єктом дослідження є процес розвитку транснаціональних ІТ-компаній у глобальній економіці.

Предметом дослідження є механізми міжнародних фондових ринків, що використовуються для фінансування та стратегічного розвитку глобальних ІТ-компаній.

Методи дослідження. Методичну основу роботи становлять положення сучасної економічної теорії, міжнародних фінансів, інвестиційного

менеджменту та теорії інноваційного розвитку. Для реалізації поставлених завдань застосовано: аналіз і синтез – для систематизації теоретичних підходів; порівняльний аналіз – для оцінки моделей розвитку ІТ-компаній; системний підхід – для дослідження механізмів фондового ринку; статистичний аналіз – для оцінки динаміки капіталізації компаній; структурно-логічний метод – для формування рекомендацій; SWOT-аналіз – для оцінки перспектив України.

Інформаційну базу дослідження становлять офіційні матеріали Світового банку, ОЕСР, Єврокомісії, МВФ, звіти біржових майданчиків NASDAQ, NYSE, LSE, аналітичні матеріали McKinsey, Deloitte, PwC, а також наукові публікації, монографії, статистичні бази даних та законодавчі акти України.

Апробація результатів. Результати дослідження були презентовані на Міжнародній науково-практичній конференції «Міжнародні економічні відносини: сталий розвиток та діджиталізація» (м. Хмельницький, 21 травня 2025 р.).

Структура роботи. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Загальний обсяг роботи становить 67 сторінок, містить 12 рисунків, 8 таблиць, та 47 використаних джерел.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ПІДХОДИ ДО ФУНКЦІОНУВАННЯ ТА РОЗВИТКУ ТРАНСНАЦІОНАЛЬНИХ ІТ-КОМПАНІЙ В УМОВАХ ФОНДОВОГО РИНКУ

1.1. Економічна природа, класифікація та специфічні особливості діяльності ІТ-компаній

Інформаційні технології в ХХІ столітті набули статусу одного з ключових драйверів глобального економічного розвитку, визначаючи напрями трансформації ринкових структур, формування нових бізнес-моделей та створення цифрових екосистем, що кардинально змінюють умови міжнародної конкуренції [1]. У цьому контексті ІТ-компанії виступають не лише як виробники технологічних продуктів, але і як системні інтегратори, провайдери інновацій, центри формування цифрових компетенцій та платформи для розвитку глобальних ринків. Економічна сутність ІТ-компаній визначається їх здатністю створювати, масштабувати та комерціалізувати інформаційні ресурси, що мають високий мультиплікативний ефект та створюють значну додану вартість у системі глобального виробництва [2].

Загалом ІТ-компанії характеризуються низкою унікальних ознак, які відрізняють їх від традиційних суб'єктів підприємництва. По-перше, це інтелектуально орієнтований характер діяльності: основним ресурсом компаній є знання, технологічна експертиза та творчий потенціал персоналу [3]. По-друге, ІТ-компанії здатні створювати продукти, для яких характерні низькі граничні витрати відтворення та практично необмежена масштабованість, зумовлена цифровою природою таких продуктів [4]. По-третє, функціонування ІТ-компаній тісно пов'язане з мережевими ефектами, які зумовлюють залежність ринкової вартості та попиту на технологічні рішення від кількості користувачів та активності взаємодій у межах цифрових екосистем [5].

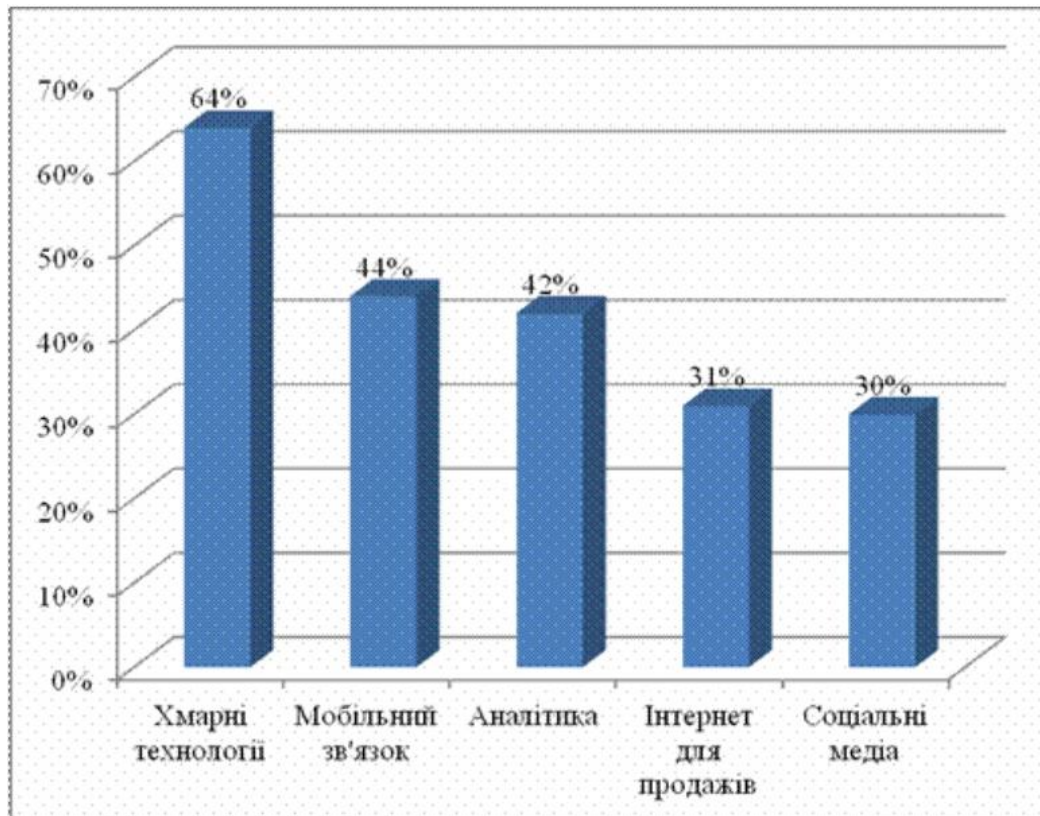

Рисунок 1.1 – Ключові технології сучасних ІТ-технологій

Економічна сутність ІТ-компаній проявляється через їхню ключову роль у створенні інтелектуального капіталу, вплив на продуктивність економіки та розвиток цифрової інфраструктури. В основі функціонування таких компаній лежить перетворення інформації на економічний ресурс, який володіє атрибутами невичерпності, мобільності та високої швидкості поширення [6]. На відміну від матеріальних активів, інформаційні продукти характеризуються високим рівнем абстрактності, що уможливорює їх швидку адаптацію до вимог ринку та забезпечує гнучкість бізнес-моделей [7].

ІТ-компанії відіграють провідну роль у розвитку глобальної інноваційної економіки, оскільки здатні забезпечувати створення технологічних рішень, що підвищують ефективність традиційних галузей виробництва – промисловості, транспорту, фінансової сфери, медицини тощо [8]. Сучасні економічні дослідження доводять, що частка цифрових технологій у світовому ВВП щороку зростає, а провідні ІТ-компанії стають тригерами структурних змін у міжнародній економіці [9].

Види ІТ-компаній можна класифікувати за різними критеріями: характером діяльності, формою організації, видом продукту, ринковою спеціалізацією та моделлю монетизації. Найпоширенішим критерієм класифікації є поділ за типом продукту, який компанія створює та комерціалізує.

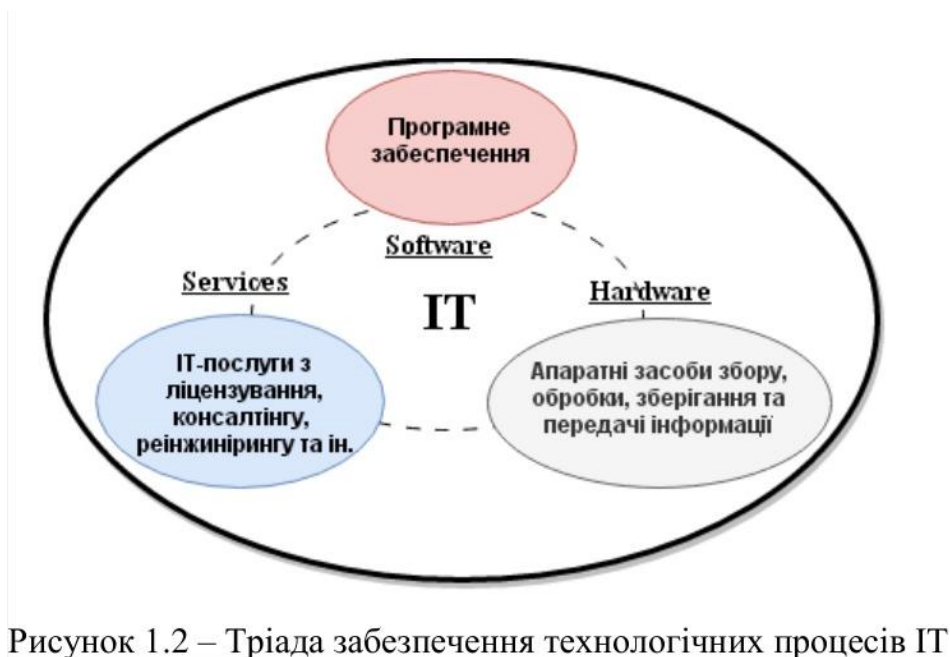

Рисунок 1.2 – Тріада забезпечення технологічних процесів ІТ

1. Компанії-розробники програмного забезпечення

Це компанії, які створюють програмні продукти різного рівня складності – від базових мобільних додатків до корпоративних інформаційних систем і рішень штучного інтелекту [10]. До цієї групи належать як глобальні транснаціональні корпорації (Microsoft, Oracle, Adobe), так і тисячі малих та середніх підприємств, що спеціалізуються на окремих нішах [11].

2. Компанії сфери ІТ-аутсорсингу та консалтінгу

Такі компанії надають послуги з розробки програмного забезпечення, технічної підтримки, ІТ-аудиту, управління інфраструктурою (DevOps), хмарних сервісів тощо [12]. Їх економічна модель ґрунтується на використанні кадрового потенціалу, гнучкості та здатності працювати на міжнародних ринках.

3. Платформні ІТ-компанії

Платформні компанії використовують модель створення цифрової екосистеми, у межах якої взаємодіють користувачі, виробники та постачальники послуг. Прикладами є Google, Amazon, Meta, Alibaba [13]. Їхня конкурентна перевага формується завдяки мережевим ефектам та можливості накопичувати

дані, які використовуються для цільового маркетингу, аналітики та створення алгоритмічно керованих бізнес-моделей [14].

4. Компанії у сфері телекомунікацій та цифрової інфраструктури

Це організації, що забезпечують доступ до мережі Інтернет, створюють інфраструктуру передачі даних, дата-центри, хмарні середовища та інші технології, які підтримують функціонування цифрових систем [15].

5. Компанії у сфері кібербезпеки

Такі компанії створюють продукти та послуги для захисту інформаційних ресурсів, мережевих систем та цифрових платформ. У сучасних умовах їх роль зростає, оскільки глобальні кіберзагрози щорічно посилюються [16].

6. Компанії з виробництва апаратного забезпечення

До цієї категорії належать виробники комп'ютерів, мобільних пристроїв, мережевого та телекомунікаційного обладнання, а також компанії, що займаються виробництвом мікропроцесорів (Intel, AMD, TSMC) [17].

Особливості функціонування транснаціональних ІТ-компаній

Транснаціональні ІТ-компанії (ТНІК) характеризуються масштабністю діяльності, глобальною присутністю та системою структурованих корпоративних зв'язків, які забезпечують ефективну інтеграцію у світовий ринок [18]. Вони мають розгалужену мережу дочірніх підприємств, центрів розробки та дослідницьких лабораторій у різних країнах, що дозволяє їм оптимізувати витрати, залучати таланти та диверсифікувати ризики [19].

Однією з ключових рис ТНІК є використання гнучких організаційних структур, що дозволяє швидко реагувати на технологічні зміни. Такі компанії інвестують значні ресурси у НДДКР, що забезпечує їх здатність підтримувати інноваційний цикл та випереджати конкурентів [20]. Крім того, транснаціональні ІТ-компанії активно залучають капітал на фондових ринках, використовуючи різноманітні механізми фінансування, такі як IPO, SPO, private equity, венчурне фінансування та інші інвестиційні інструменти [21].

Роль ІТ-компаній у глобальній економіці

Сучасні транснаціональні ІТ-компанії формують глобальний ландшафт інновацій, визначаючи напрями розвитку цифрових індустрій. Вони

забезпечують розвиток електронної комерції, хмарних технологій, інтелектуальних систем управління, мобільних сервісів, фінтех-інфраструктури та інших галузей, які суттєво впливають на світову економіку [22]. Завдяки швидкому розвитку ІТ-сектору відбувається трансформація системи зайнятості, розширення можливостей дистанційної роботи, цифровізація бізнес-процесів та впровадження автоматизації на виробництві [23].

Значення цифрових екосистем

У сучасних умовах цифрові екосистеми стають ключовим фактором конкурентоспроможності ІТ-компаній. Вони забезпечують комплексність пропозиції, інтеграцію різних сервісів і можливість гнучкого масштабування продуктів на глобальних ринках [24]. Розвиток цифрових екосистем сприяє формуванню стійких взаємозв'язків між компаніями та споживачами, підвищуючи лояльність користувачів і створюючи бар'єри для нових конкурентів [25].

Таким чином, економічна сутність ІТ-компаній визначається їх здатністю створювати інноваційні продукти, які трансформують глобальну економіку, забезпечують розвиток цифрових інфраструктур та формують нові ринки. Розмаїття видів ІТ-компаній відображає багатовимірність цифрової трансформації, а їх класифікація дозволяє систематизувати підходи до аналізу їхньої діяльності у контексті міжнародної економіки [26]. Транснаціональні ІТ-компанії відіграють особливу роль у глобальних процесах, адже здатні масштабувати свої продукти та сервіси на світових ринках, формуючи комплексні цифрові екосистеми та забезпечуючи міжнародну економічну інтеграцію [27].

1.2. Ключові чинники впливу та моделі стратегічного розвитку транснаціональних ІТ-корпорацій

Розвиток транснаціональних ІТ-компаній (ТНІК) у глобальному економічному просторі характеризується складною взаємодією інноваційних, фінансових, ринкових, організаційних та геополітичних чинників, що

визначають їхню здатність до масштабування, підвищення конкурентоспроможності та зайняття провідних позицій на світовому ринку технологій [1]. Ефективне функціонування таких корпорацій залежить від гнучкості бізнес-моделі, інтенсивності інвестицій у науково-дослідні роботи, структури міжнародної присутності та здатності адаптуватися до динамічних умов світової економіки [2]. Комплексне вивчення факторів і стратегій розвитку ТНІК дає змогу глибше зрозуміти механізми їхнього зростання та ключові етапи формування глобальних цифрових екосистем.

Рис. 1.3 – Фактори розвитку транснаціональних ІТ-компаній

1. Економічні фактори розвитку транснаціональних ІТ-компаній

Економічні фактори істотно впливають на здатність ІТ-корпорацій ефективно функціонувати та розширювати свою діяльність у міжнародному середовищі. Одним з ключових чинників є інвестиції в інновації, які забезпечують компаніям конкурентну перевагу шляхом створення унікальних

технологічних рішень [3]. Більшість провідних ТНІК, таких як Google, Amazon, Apple або Microsoft, щороку виділяють значні ресурси на НДДКР, що сприяє розробці нових продуктів та модернізації існуючих платформ [4].

Також важливим економічним фактором є масштаби ринку, на якому функціонує компанія. Транснаціональні корпорації отримують доступ до великої кількості споживачів, що забезпечує економію на масштабі та можливість диверсифікації доходів [5]. Висока еластичність попиту на цифрові продукти та послуги сприяє швидкому поширенню нових технологій та інтеграції інноваційних рішень у різні сегменти глобального ринку [6].

Не менш значущим фактором є доступ до глобального фінансового капіталу. Провідні ІТ-компанії активно використовують механізми фондового ринку для залучення значних інвестицій, особливо на ранніх етапах масштабування бізнесу [7]. Приклади успішних IPO Alphabet, Meta, Shopify або Alibaba підтверджують, що можливість залучення довгострокового капіталу є фундаментом швидкого розвитку ТНІК [8].

2. Технологічні фактори та інноваційний потенціал

Технологічний прогрес є базовим драйвером розвитку ІТ-компаній, оскільки саме здатність швидко впроваджувати інновації визначає конкурентну позицію компанії на ринку [9]. У глобальному середовищі ключовими технологічними чинниками є: розвиток штучного інтелекту, розширення можливостей хмарних обчислень, застосування великих даних, роботизація, квантові технології та інтеграція автоматизованих систем управління [10].

Інноваційний потенціал ІТ-компаній формується через інвестиції у дослідження та розробки, залучення талановитих спеціалістів і створення сприятливого внутрішнього мікросередовища для технологічної творчості [11]. ТНІК часто використовують моделі відкритих інновацій, співпрацюючи з університетами, науковими центрами, стартапами та венчурними фондами, що прискорює розробку нових рішень і зменшує ризики, пов'язані з інноваційними проектами [12].

3. Організаційні фактори розвитку ІТ-корпорацій

Важливим чинником розвитку ТНІК є організаційна структура, яка має забезпечувати адаптивність, масштабованість та ефективність управління в умовах глобальної конкуренції [13]. У сучасних транснаціональних корпораціях найпоширенішими моделями управління є:

- матрична структура, що поєднує проектний і функціональний підходи;
- процесно орієнтована структура, яка забезпечує оптимізацію бізнес-процесів;
- мережева структура, що використовує партнерські зв'язки та гнучке управління ресурсами;
- екосистемна модель, яка інтегрує різні сервіси й платформи в єдину систему створення цінності [14].

Гнучкість організаційної структури дозволяє ТНІК швидко адаптуватися до ринкових змін, реагувати на технологічні виклики та реалізовувати стратегії швидкого масштабування [15].

4. Ринкові фактори та конкурентне середовище

Ринкові фактори розвитку пов'язані з поведінкою споживачів, динамікою попиту, рівнем конкуренції та швидкістю технологічних змін. На ІТ-галузь суттєво впливають мережеві ефекти, які створюють умови для стрімкого розвитку компаній, що вміло формують цифрові платформи [16]. Компанії з потужними екосистемами отримують суттєві переваги у вигляді високої лояльності користувачів, стійкої монетизації та бар'єрів для входження нових гравців [17].

Серед важливих ринкових факторів також виділяють темпи цифровізації економіки. Чим швидше зростає попит на цифрові сервіси, тим активніше ІТ-компанії можуть масштабувати свою діяльність [18]. Глобальна пандемія 2020–2022 років продемонструвала, що навіть зовнішні шоки можуть прискорити цифрову трансформацію, що приводить до збільшення ринкової вартості технологічних компаній [19].

5. Геополітичні та інституційні фактори

У сучасних умовах геополітичні ризики та державна політика відіграють суттєву роль у розвитку ТНІК. Регуляторні обмеження, санкційні режими,

правила захисту даних, стандарти кібербезпеки та антимонопольне законодавство впливають на діяльність ІТ-компаній і визначають траєкторії їх міжнародного розвитку [20].

Крім того, інституційне середовище, включно з розвитком інтелектуальної власності, доступом до освіти, рівнем цифровізації державних послуг і наявністю цифрової інфраструктури, створює умови для ефективної діяльності компаній у різних країнах [21].

Стратегії розвитку транснаціональних ІТ-компаній

ТНІК використовують широкий спектр стратегій, спрямованих на розширення міжнародної присутності, посилення конкурентних переваг та забезпечення довгострокової стійкості. Найпоширенішими є:

1. Стратегія інноваційного розвитку

Інновації є ключовим чинником виживання ІТ-компаній на висококонкурентному ринку [22]. Компанії впроваджують:

- штучний інтелект і машинне навчання;
- автоматизацію бізнес-процесів;
- хмарні рішення;
- квантові технології;
- розвинуті системи кіберзахисту.

Інноваційний розвиток дозволяє створювати унікальні продукти та підтримувати високі бар'єри входження на ринок [23].

2. Стратегія глобальної експансії

ТНІК активно розширюють свою діяльність на міжнародних ринках, відкриваючи представництва, лабораторії, R&D-центри та інвестиційні філії у різних країнах [24]. Метою такої стратегії є доступ до талантів, зменшення операційних витрат, оптимізація податкових зобов'язань і диверсифікація ризиків [25].

3. Стратегія вертикальної та горизонтальної інтеграції

Багато ІТ-компаній розширюють свою діяльність шляхом:

- придбання стартапів,
- інвестування у перспективні технології,
- розробки нових платформ,
- інтеграції власних сервісів у єдину екосистему.

Це забезпечує ефект синергії та підвищує ринкову капіталізацію компанії [26].

4. Платформні стратегії та формування цифрових екосистем

Провідні транснаціональні компанії створюють екосистеми, які поєднують різні сервіси: електронну комерцію, рекламу, фінтех, хмарні обчислення, медіа, мобільні послуги, аналітику даних тощо [27]. Екосистеми формують унікальну ціннісну пропозицію та забезпечують довгострокову стійкість бізнесу [28].

5. Стратегія фінансової диверсифікації

ТНІК використовують широкий спектр фінансових інструментів для залучення інвестицій:

- IPO та вторинні публічні розміщення;
- випуск корпоративних облігацій;
- private equity;
- венчурні фонди;
- краудфандинг;
- партнерські інвестиційні програми [29].

Такі механізми дозволяють компаніям фінансувати масштабні інноваційні проекти та прискорювати розвиток [30].

6. Стратегія корпоративної соціальної відповідальності

У сучасних умовах провідні ТНІК дедалі більше уваги приділяють питанням сталого розвитку, етичних норм, захисту даних, екологічного впливу та соціальної відповідальності [31]. Це формує позитивний імідж компанії, зміцнює довіру користувачів та сприяє утриманню позицій на глобальному ринку.

Таким чином, розвиток транснаціональних ІТ-компаній визначається складною системою економічних, ринкових, технологічних, організаційних та

інституційних факторів, а також широким спектром стратегій, що забезпечують їхню конкурентоспроможність у глобальній економіці [32]. Успішні ТНІК використовують комплексний підхід, який поєднує інноваційні технології, ефективне управління, активну роботу на міжнародних ринках та оптимальне використання механізмів фондового ринку [33]. Глобальні екосистеми, що формуються такими компаніями, стають домінантним явищем сучасної цифрової економіки та визначають напрями її подальшого розвитку [34].

1.3. Фондовий ринок як інструмент масштабування та фінансування міжнародних ІТ-компаній

Фондовий ринок у сучасних умовах відіграє ключову роль у формуванні фінансових можливостей транснаціональних ІТ-компаній (ТНІК), забезпечуючи їх доступом до великих обсягів капіталу, необхідних для проведення інноваційних досліджень, масштабування бізнес-моделі, розширення міжнародної присутності та утримання конкурентних позицій на глобальному ринку [1]. Оскільки ІТ-галузь є однією з найбільш капіталомістких та інноваційно орієнтованих сфер, для компаній цього сектору надзвичайно важливо мати стабільний доступ до фінансування, яке вони можуть отримувати як через первинні, так і через вторинні механізми фондового ринку [2].

Роль фондового ринку у фінансуванні ІТ-компаній

Фондовий ринок створює можливість залучення фінансових ресурсів шляхом продажу акцій широкому колу інвесторів, що робить його одним із найефективніших інструментів для формування довгострокового капіталу. Порівняно з традиційними методами отримання фінансування, такими як банківські кредити чи внутрішні накопичення, фондовий ринок надає компаніям змогу залучати значні суми без необхідності повернення основної суми коштів, хоча й створює додаткові зобов'язання щодо прозорості та дотримання корпоративних стандартів [3].

У глобальній ІТ-індустрії компанії, які вийшли на фондовий ринок, отримали значні можливості для прискорення свого росту. Наприклад, вихід

компаній Apple, Microsoft чи Google на фондовій біржі заклав основу для їх подальшої трансформації у великі технологічні екосистеми з мільярдними капіталізаціями [4]. Залучений через фондовий ринок капітал став стимулом для фінансування розробок у сфері штучного інтелекту, хмарних технологій, автономних систем, а також нових типів цифрових платформ [5].

Первинне публічне розміщення акцій (IPO) як ключовий механізм розвитку

Одним із найважливіших інструментів фондового ринку, який активно використовують транснаціональні ІТ-компанії, є первинне публічне розміщення акцій (IPO). Сутність IPO полягає у продажі частини акцій компанії на відкритому ринку з метою залучення додаткового капіталу для розвитку бізнесу [6].

Серед ключових переваг IPO для ІТ-компаній виділяють:

- можливість залучити великий обсяг фінансових ресурсів без втрати операційного контролю;
- підвищення рівня корпоративної прозорості та репутації, що сприяє залученню стратегічних партнерств;
- створення можливостей для придбання інших компаній через механізми обміну акціями;
- зростання вартості бренду та ринкової капіталізації [7].

Успішні IPO технологічних компаній – Google, Meta, Nvidia, Palantir чи Zoom – доводять, що вихід на фондовий ринок здатний трансформувати бізнес-модель компанії, надаючи їй можливість швидко масштабуватися та займати провідні позиції на глобальному ринку [8].

Вторинні механізми фондового ринку

Окрім первинного публічного розміщення, ТНІК використовують вторинні механізми фондового ринку, такі як:

- SPO (secondary public offering) – розміщення додаткових акцій після IPO;
- private placement – приватне розміщення акцій обмеженому колу інвесторів;

- конвертовані облигації – боргові папери, які можуть бути конвертовані в акції;
- програми викупу акцій (buyback) – інструмент стабілізації ринкової вартості;
- листинг на міжнародних біржах – забезпечення доступу до іноземних інвесторів [9].

Використання цих механізмів дозволяє компаніям гнучко управляти капіталом, оптимізувати структуру власності та забезпечувати стабільність акціонерної вартості [10].

Роль фондових бірж у розвитку IT-компаній

Глобальні фондові ринки є особливо важливими для технологічних компаній, адже саме вони створюють умови для формування ліквідності, оцінки вартості активів та забезпечення інвестиційної привабливості [11]. Найбільш сприятливими ринками для IT-компаній історично є:

- NASDAQ (США) – найбільша технологічна біржа світу;
- NYSE (США) – платформа для корпорацій з високою капіталізацією;
- HKEX (Гонконг) – стратегічний ринок для китайських технологічних компаній;
- LSE (Велика Британія) – один із найстаріших міжнародних ринків капіталу;
- Euronext – європейська багатоплатформна біржа [12].

Особливість NASDAQ полягає в її орієнтації на технологічний сектор, що зробило її глобальним центром залучення капіталу для IT-компаній. Саме тут проходили IPO таких компаній, як Amazon, Intel, Cisco, Adobe, що визначило подальший розвиток світового ринку цифрових технологій [13].

Фондовий ринок як механізм оцінювання вартості IT-компаній

Цінні папери, що обертаються на фондовому ринку, виступають індикатором вартості та перспективності компанії. Механізм ринкової капіталізації дозволяє визначити:

- рівень довіри інвесторів;
- оцінку інноваційного потенціалу компанії;

- ступінь технологічного ризику;
- конкурентну позицію у світовому середовищі [14].

У технологічному секторі ринкова капіталізація часто перевищує реальні матеріальні активи компаній у десятки разів. Це свідчить про домінування нематеріальних факторів вартості, таких як інтелектуальна власність, бренд, бази користувачів, дані та перспективи інноваційного розвитку [15].

Фондовий ринок та глобальна експансія ТНІК

Залучення капіталу через фондовий ринок створює можливості для міжнародної експансії, відкриття нових філій, R&D-центрів, логістичних хабів і маркетингових офісів у різних регіонах світу [16]. Такі інвестиції сприяють адаптації продуктів до локальних потреб споживачів і забезпечують доступ до талановитих кадрів, що є ключовим для ІТ-компаній [17].

Стратегія глобального розширення часто фінансується за рахунок коштів, залучених під час IPO або інших фондових операцій. Це дозволяє компаніям масштабуватися набагато швидше порівняно з тими, хто покладається лише на внутрішнє фінансування [18].

Вплив фондового ринку на інноваційний розвиток

Фондовий ринок відіграє важливу роль у стимулюванні інноваційної активності ТНІК. Наявність додаткового капіталу дозволяє компаніям інвестувати:

- у фундаментальні дослідження;
- у створення нових технологічних рішень;
- у запуск ризикових проєктів;
- у венчурні фонди та стартапи;
- у розвиток власної екосистеми [19].

Крім того, публічні компанії перебувають під тиском акціонерів та ринку, що стимулює їх підтримувати високу інноваційну активність, регулярно оновлювати продукти та шукати нові технологічні можливості для розвитку [20].

Злиття, поглинання і роль фондового ринку

Фондовий ринок створює сприятливі умови для таких операцій, як:

- злиття (mergers);

- поглинання (acquisitions);
- стратегічні партнерства;
- викуп технологічних стартапів [21].

Сильна позиція на фондовому ринку дозволяє ІТ-компаніям фінансувати такі угоди за рахунок:

- випуску нових акцій;
- обміну акціями;
- збільшення ринкової капіталізації;
- залучення додаткового боргового капіталу [22].

Завдяки цим механізмам найбільші транснаціональні компанії – Microsoft, Meta, Google, Amazon – формують широкі технологічні екосистеми шляхом систематичного поглинання інноваційних стартапів [23].

Фондовий ринок як інструмент управління ризиками

Фондовий ринок також відіграє роль механізму хеджування ризиків.

Компанії можуть використовувати:

- деривативи (ф'ючерси, опціони);
- облігації з фіксованою або плаваючою ставкою;
- конвертовані інструменти;
- індексні фонди;
- структуровані фінансові продукти [24].

Такі інструменти дозволяють управляти валютними, процентними, ринковими та технологічними ризиками, що є критично важливим для компаній, які ведуть діяльність у багатьох юрисдикціях [25].

Виклики та ризики використання фондового ринку

Попри значні переваги, фондовий ринок також створює низку ризиків:

- залежність від волатильності глобальних бірж;
- високі вимоги до прозорості та звітності;
- ризики недружнього поглинання;
- регуляторний тиск;
- короткостроковий вплив інвесторських очікувань на довгострокову

стратегію [26].

Особливо чутливими до цих ризиків є технологічні компанії, бізнес-моделі яких часто базуються на довгострокових інноваційних проєктах [27].

Фондовий ринок виступає ключовим механізмом розвитку транснаціональних ІТ-компаній, забезпечуючи їм доступ до значних фінансових ресурсів, необхідних для інноваційного розвитку, міжнародної експансії та формування технологічних екосистем. Механізми IPO, SPO, private placement, злиття та поглинання створюють умови для масштабування компаній та підвищення їх ринкової вартості [28]. Розвинені фондові ринки, такі як NASDAQ чи NYSE, відповідають за формування глобального середовища, у якому формуються лідери цифрової економіки. Таким чином, фондовий ринок є не лише фінансовою інфраструктурою, але й важливим стратегічним інструментом конкурентної боротьби та технологічного лідерства [29].

Висновки до розділу 1

У першому розділі було здійснено комплексний теоретико-методичний аналіз сутності, структурних характеристик та стратегічних орієнтирів розвитку транснаціональних ІТ-компаній у контексті використання можливостей фондового ринку. З'ясовано, що ІТ-компанії становлять специфічний сегмент глобальної економіки, який функціонує на основі інтелектуального капіталу, високих темпів інноваційності, масштабованості цифрових продуктів та мережевих ефектів. Їх економічна природа визначається здатністю трансформувати інформаційні ресурси у високотехнологічні продукти, що формують суттєву частину світової доданої вартості та виступають основним драйвером цифрової трансформації.

Аналіз факторів і стратегій розвитку транснаціональних ІТ-компаній показав, що їхній успіх базується на поєднанні інноваційного потенціалу, глобальної експансії, ефективного управління, здатності формувати цифрові екосистеми та активному використанні інструментів фондового ринку. Визначальними чинниками розвитку є інвестиції у НДДКР, доступ до

високотехнологічних ринків, інституційне середовище, рівень цифровізації економіки та інтенсивність конкуренції.

Встановлено, що фондовий ринок відіграє центральну роль у формуванні фінансових можливостей ІТ-компаній, забезпечуючи механізми залучення капіталу, підвищення ринкової капіталізації, стимулювання інновацій та реалізації стратегій глобальної інтеграції. IPO, вторинні розміщення, операції з поглинання і партнерства дозволяють компаніям забезпечувати стійке зростання у високодинамічному глобальному середовищі.

Таким чином, теоретичні засади діяльності й розвитку транснаціональних ІТ-компаній формують наукову основу для подальшого емпіричного аналізу їхнього становлення на світових ринках та оцінки їх фондової активності у наступних розділах дослідження.

РОЗДІЛ 2. АНАЛІТИЧНА ОЦІНКА ДИНАМІКИ ТА ПОТОЧНОГО СТАНУ РОЗВИТКУ ТРАНСНАЦІОНАЛЬНИХ ІТ-КОМПАНІЙ

2.1. Дослідження історичних етапів становлення та сучасних трендів розвитку глобальних ІТ-корпорацій

Розвиток транснаціональних ІТ-компаній (ТНІК) є одним із найбільш показових прикладів еволюції глобального бізнесу, який демонструє, як інновації, доступ до капіталу та стратегічне управління можуть трансформувати локальні стартапи у потужні світові корпорації. Історія становлення таких компаній, як IBM, Microsoft, Apple, Google, Amazon, Meta, Samsung чи Alibaba, свідчить про тривалу еволюцію цифрових технологій та перехід від апаратного до програмного, платформного та екосистемного типів розвитку [1].

Етапи становлення транснаціональних ІТ-компаній

Історичну динаміку розвитку ІТ-компаній доцільно поділити на декілька ключових етапів, кожен з яких характеризується зміною технологічних укладів, бізнес-моделей та стратегічних підходів.

1. Етап формування індустрії (1950–1980 рр.)

Перші транснаціональні ІТ-компанії сформувалися на основі розвитку обчислювальної техніки та телекомунікацій. IBM, Hewlett-Packard, AT&T і Xerox стали піонерами цифровізації, створивши апаратні рішення, які заклали основу для подальших інновацій [2]. У цей період компанії функціонували в умовах високої капіталомісткості та низької конкуренції, будуючи інфраструктурну базу для розвитку галузі. Основним продуктом були великі ЕОМ, а модель розвитку ґрунтувалася на довгострокових контрактах, високих бар'єрах входження та державній підтримці наукових розробок [3].

2. Етап програмної революції (1980–2000 рр.)

Поява персональних комп'ютерів та програмного забезпечення радикально змінила структуру ІТ-сектора. Компанії Microsoft, Apple, Oracle та

Adobe стали лідерами програмної революції, що призвело до масового переходу від апаратно орієнтованої до програмно орієнтованої моделі [4].

Головними інноваціями періоду стали:

- операційні системи (MS-DOS, Windows, MacOS);
- офісні програми;
- перші мобільні пристрої;
- розвиток інтернету як нового середовища для бізнесу [5].

У цей період формуються перші моделі венчурного інвестування, що дозволяють технологічним компаніям швидше масштабуватися. Зокрема, розвиток Кремнієвої долини став платформою для появи сотень інноваційних стартапів, частина з яких пізніше перетворилися на глобальних технологічних гігантів [6].

3. Етап цифрових платформ (2000–2010 рр.)

Поширення інтернету та мобільних технологій створило передумови для появи платформенної економіки. На цьому етапі компанії Google, Amazon, Facebook, eBay та Alibaba почали трансформуватися у багатofункціональні цифрові платформи, що забезпечували взаємодію мільйонів користувачів у режимі реального часу [7].

Основні риси цього етапу:

- поява пошукових систем та рекламних платформ;
- розвиток електронної комерції;
- становлення соціальних мереж;
- швидке масштабування завдяки мережевим ефектам;
- активне залучення інвестицій через фондовий ринок [8].

Мережеві ефекти стали одним з головних чинників зміцнення лідерських позицій ТНІК: чим більше користувачів взаємодіють на платформі, тим ціннішою вона стає для нових користувачів та рекламодавців [9].

4. Етап екосистемного розвитку (2010–сьогодення)

Після 2010 року провідні ІТ-компанії почали формувати власні глобальні екосистеми, об'єднуючи:

- хмарні сервіси;
- штучний інтелект;
- мобільні додатки;
- цифрові платежі;
- відеоконтент;
- маркетплейси;
- аналітику великих даних [10].

Amazon створив одну з найпотужніших екосистем на основі AWS, Google – на основі Android та хмарної інфраструктури GCP, Apple – на основі інтегрованих пристроїв та сервісів, Meta – через мережеву взаємодію та цифрову рекламу, Alibaba і Tencent – через комбінацію фінтеху, онлайн-торгівлі та хмарних рішень [11].

У цей період фондовий ринок відіграв ключову роль у забезпеченні інвестицій для масштабування цих екосистем: більшість компаній активно використовували механізми IPO, SPO та корпоративних облігацій для залучення капіталу [12].

Географічні особливості розвитку транснаціональних ІТ-компаній

Глобальний технологічний сектор розвивається нерівномірно. Історично найбільша концентрація ІТ-компаній спостерігається у США, Китаї, Південній Кореї, Японії та країнах ЄС. Кремнієва долина стала символом інновацій, тоді як Китай сформував потужну цифрову інфраструктуру на основі державних програм інформатизації та стратегічних інвестицій у технологічний сектор [13].

ТНІК з різних регіонів демонструють унікальні моделі розвитку. Американські компанії тяжіють до відкритих інновацій та венчурної моделі, китайські – до державного стимулювання та швидкої масштабованості, південнокорейські – до тісної інтеграції з виробничим сектором [14].

Ключові тенденції розвитку провідних транснаціональних ІТ-компаній

У сучасних умовах розвиток ТНІК визначається низкою тенденцій, які формують стратегічні напрями їхнього глобального розвитку.

1. Концентрація ринку та посилення монополізації

Технологічні гіганти, такі як Amazon, Google, Apple, Meta, Microsoft, продовжують зміцнювати свої позиції шляхом:

- поглинання стартапів;
- розширення екосистем;
- вертикальної інтеграції;
- домінування у ключових інфраструктурних сегментах (хмари, мобільні ОС, рекламі) [15].

Це призводить до високих бар'єрів входження для нових гравців та збільшення ролі регуляторів [16].

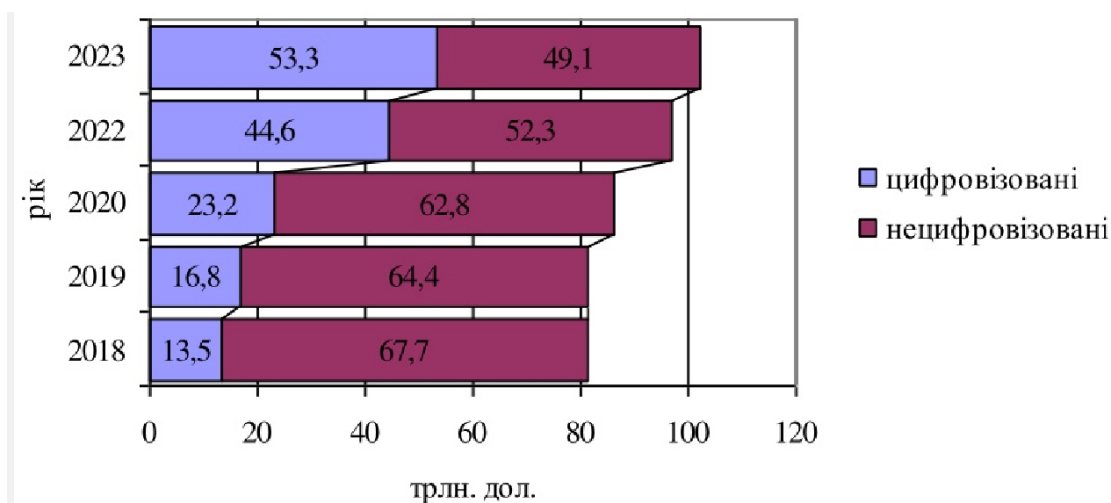

Рисунок 2.1 – Динаміка структури обсягів світового ВВП за 2018-2022 рр

2. Перехід до сервісної моделі (SaaS, PaaS, IaaS)

Хмарні технології стали основою бізнес-моделі багатьох транснаціональних компаній. Сервісна модель дозволяє отримувати стабільний грошовий потік і масштабувати технологічні рішення в режимі реального часу [17].

3. Розвиток штучного інтелекту та машинного навчання

Сучасні ІТ-компанії активно інвестують у:

- великі мовні моделі;
- автоматизацію бізнес-процесів;
- аналітику великих даних;
- автономні системи;

- роботизовані рішення [18].

Інвестиції у ІІІ є одним із ключових пріоритетів Amazon, Google, Microsoft та Baidu [19].

4. Глобальна експансія та регіональна диверсифікація

Провідні ІТ-компанії продовжують відкривати офіси, центри R&D, дата-центри та інноваційні хаби у різних країнах, що сприяє доступу до талановитих розробників і зменшує операційні витрати [20].

5. Зростання ролі фондового ринку

Провідні ІТ-компанії:

- активно розміщують акції на найбільших фондових біржах;
- здійснюють програми buyback;
- використовують фінансові інструменти для оптимізації структури капіталу;
- інвестують у стартапи та венчурні фонди [21].

ІРО та вторинні операції залишаються ключовим механізмом забезпечення інноваційного розвитку [22].

6. Орієнтація на екосистемний розвиток

Екосистеми стають стрижнем стратегії розвитку транснаціональних компаній. Мета – створити комплексне середовище, де користувач отримує усі цифрові послуги в межах єдиної платформи [23].

Узагальнюючи підсумки історичного розвитку

Аналіз історичного досвіду показує, що транснаціональні ІТ-компанії рухаються від вузькоспеціалізованих рішень до універсальних цифрових екосистем, здатних охоплювати мільярди користувачів. Еволюція ІТ-компаній відбувалася:

- від апаратної моделі → до програмної;
- від програмної → до платформенної;
- від платформенної → до екосистемної;
- від екосистемної → до моделі штучного інтелекту та автоматизації

[24].

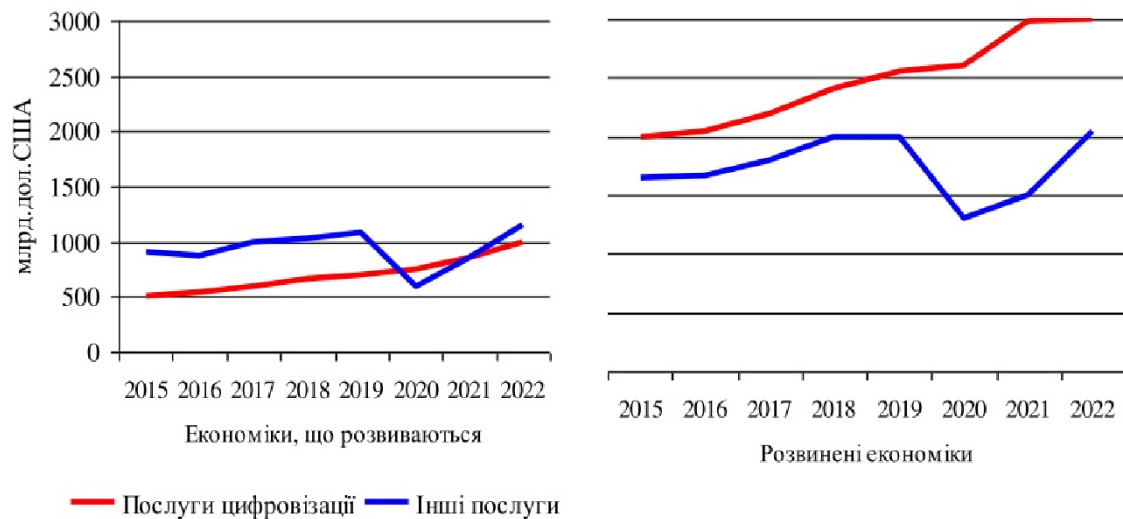

Рисунок 2.2 – Динаміка експорту послуг у розвинутих економіках та економіках

Провідні транснаціональні компанії демонструють здатність швидко адаптуватися до технологічних змін, масштабувати інновації та використовувати фондовий ринок для фінансування розвитку, що забезпечує їхнє домінування у глобальній економіці [25].

Таким чином, історичний розвиток ТНІК є результатом синергії інновацій, стратегічного управління, глобальної інтеграції та інвестиційної підтримки фондових ринків, що визначає основи їхнього сучасного становлення та майбутнього розвитку.

2.2. Аналіз ситуації, ключових викликів і перспектив розвитку ІТ-сфери в Україні

ІТ-галузь України сьогодні є однією з найдинамічніших, найінноваційніших та найекспортно орієнтованіших сфер національної економіки. За останні два десятиліття український ІТ-сектор пройшов шлях від невеликих аутсорсингових компаній до потужної індустрії, що забезпечує мільярдні доходи, створює десятки тисяч висококваліфікованих робочих місць і формує конкурентну інтеграцію України у світовий цифровий простір [1]. Незважаючи на складні соціально-економічні та геополітичні умови, ІТ-галузь продовжує демонструвати стійкість і адаптивність, підтверджуючи свою роль як стратегічної галузі національного розвитку.

Загальна характеристика сучасного стану ІТ-індустрії України

Україна входить до групи країн із найбільш розвиненим ринком ІТ-послуг у Східній Європі. За обсягом експорту комп'ютерних послуг Україна займає провідні позиції серед європейських країн, входячи до світового рейтингу аутсорсингових центрів поряд з Індією, Польщею, Чехією, Румунією та Китаєм [2].

Серед основних показників розвитку української ІТ-індустрії можна виділити:

- стабільне зростання обсягів експорту ІТ-послуг до понад \$7–8 млрд на рік у мирний період;
- понад 3000 активних ІТ-компаній різних масштабів;
- близько 200–250 тисяч зайнятих у галузі, включаючи програмістів, тестувальників, аналітиків, UX/UI-дизайнерів, DevOps-інженерів тощо;
- розвиток кластерної моделі у Києві, Львові, Харкові, Дніпрі, Одесі, Вінниці, Тернополі, Івано-Франківську [3].

Важливе місце займають ІТ-кластери, які забезпечують координацію освітніх програм, підтримку інноваційних проєктів, розвиток стартапів та співпрацю з місцевою владою й міжнародними корпораціями [4].

Основні сегменти української ІТ-індустрії

Розвиток ІТ-ринку в Україні охоплює кілька ключових напрямів:

1. Аутсорсингова модель

Українські ІТ-компанії традиційно сильні в аутсорсингу: понад 70% усіх послуг пов'язані з розробкою програмного забезпечення для іноземних замовників. Найбільшими аутсорсинговими компаніями є EPAM, SoftServe, GlobalLogic, Luxoft, Nixa.io, Intellias [5]. Ця модель забезпечує:

- стабільний приплив валюти;
- створення висококваліфікованих робочих місць;
- конкурентну цінову пропозицію для глобальних корпорацій.

2. Продуктові ІТ-компанії

В останні роки стрімко розвиваються продуктивні компанії: Grammarly, GitLab, Preply, Reface, MacPaw, AirSlate. Продуктова модель є стратегічно більш вигідною, оскільки створює:

- додану вартість;
- інтелектуальну власність;
- глобальні цифрові платформи з високим мультиплікативним ефектом [6].

3. Стартап-екосистема

Україна має потужну стартап-екосистему: понад 5 тисяч стартапів, з яких десятки отримали інвестиції від міжнародних фондів. Українські стартапи, такі як GitLab, Grammarly, People.ai, успішно пройшли шлях від локальних компаній до транснаціональних корпорацій з багатомільярдними капіталізаціями [7].

Ключові чинники розвитку ІТ-галузі України

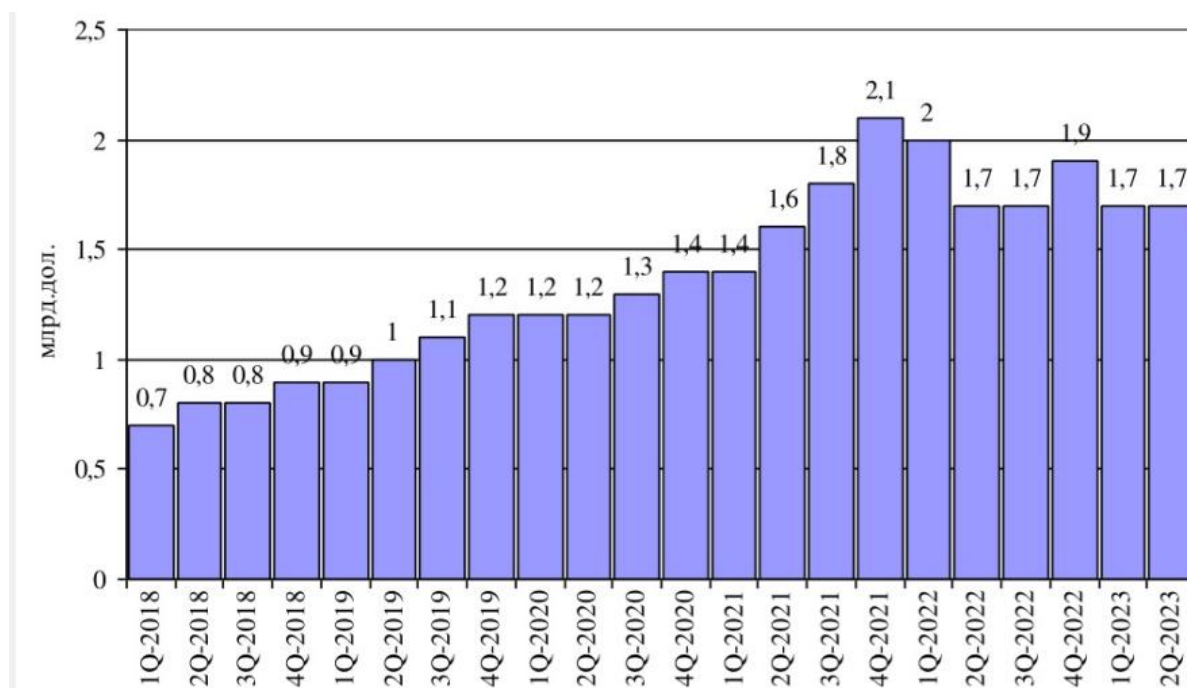

Рисунок 2.3 – Щоквартальна динаміка експорту ІТ-послуг з України, млрд. дол.

Успіх української ІТ-індустрії зумовлений поєднанням низки факторів, серед яких:

1. Високий рівень людського капіталу

Україна має одну з найбільших у Європі кількість технічних спеціалістів із високими компетенціями в галузі програмування, математики, фізики та комп'ютерних наук [8]. Система технічної освіти забезпечує щороку десятки тисяч спеціалістів, здатних працювати у складних інноваційних проєктах.

2. Конкурентна цінова перевага

Порівняно з аналогічними ринками Європи та США, ціна українських ІТ-послуг залишається нижчою при високій якості, що робить українські компанії привабливими для іноземних замовників [9].

3. Інтеграція у глобальну економіку

Українські ІТ-компанії з самого початку орієнтувалися на експорт, що забезпечило їм можливість швидко інтегруватися в міжнародний ринок, розвивати співпрацю з транснаціональними корпораціями та залучати іноземні інвестиції [10].

4. Гнучкість і адаптивність бізнесу

ІТ-компанії в Україні оперативно адаптуються до змін бізнес-середовища, використовують гнучкі моделі управління, працюють у режимі віддалених команд, що дозволило їм зберегти функціонування навіть у період війни [11].

Вплив війни на ІТ-галузь України

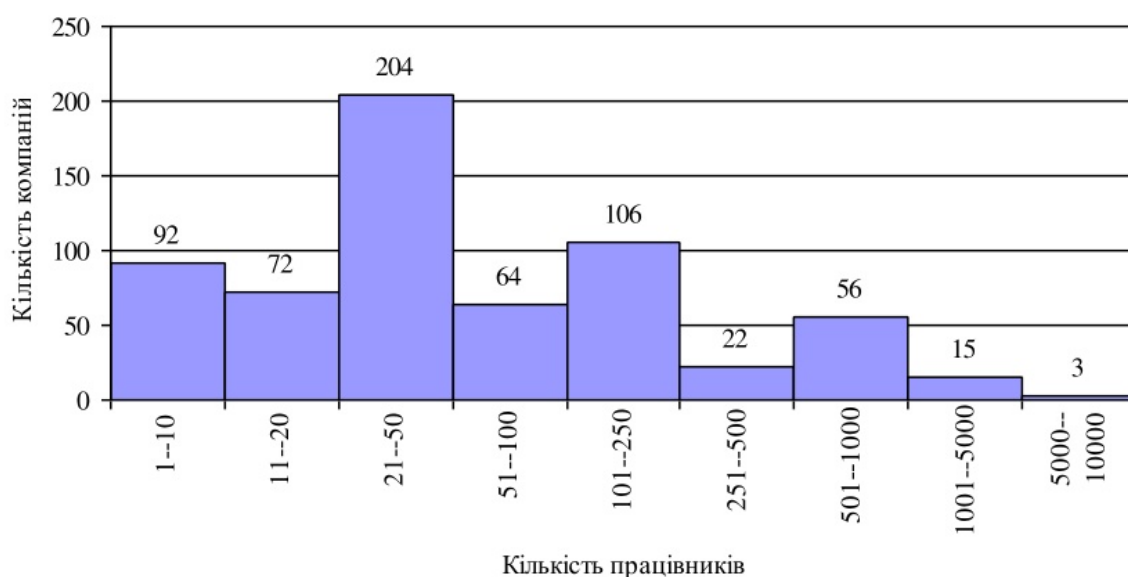

Рисунок 2.4 – Структура ІТ-компаній України за кількістю працівників

Повномасштабна війна 2022 року стала серйозним викликом для всієї економіки України, у тому числі для ІТ-сектора. Вплив війни проявився у таких напрямках:

1. Релокація бізнесу та фахівців

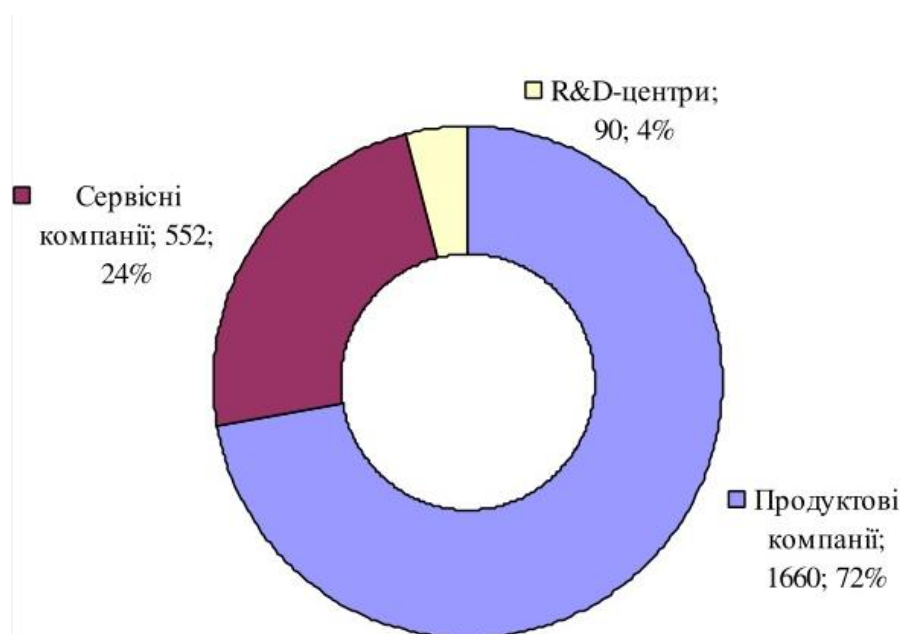

Рисунок 2.5 – Структура ІТ-ринка України

Багато компаній були змушені перемістити офіси у західні області або за кордон. Частина спеціалістів переїхала до ЄС, США та Канади [12]. Це призвело до тимчасових втрат у продуктивності, але згодом – до формування нових міжнародних хабів української ІТ-спільноти.

2. Ризики для замовників

Геополітична нестабільність зумовлює підвищення ризиків для іноземних клієнтів, що може тимчасово зменшувати обсяги замовлень. Однак більшість компаній змогли забезпечити стабільність роботи через:

- резервні офіси;
- використання хмарних технологій;
- гнучкі моделі дистанційної роботи;
- високий рівень кіберзахисту [13].

3. Зростання ролі оборонних технологій

Україна стала одним із найбільших у світі центрів розробки військово-технологічних рішень, включаючи:

- БПЛА;
- системи штучного інтелекту для аналізу даних;
- високоточні навігаційні системи;
- кібервійськові технології [14].

Цей напрямок стимулює появу нових стартапів і формує попит на високотехнологічні компетенції.

Проблеми розвитку ІТ-галузі України

Попри суттєві досягнення, українська ІТ-індустрія стикається з низкою проблем системного характеру.

1. Недостатність інвестицій у продуктиві компанії

В Україні переважає аутсорсингова модель, у той час як продуктова модель потребує:

- значних інвестицій;
- розвитку венчурної інфраструктури;
- державної підтримки інновацій;
- стимулювання внутрішнього попиту [15].

2. Міграція талантів

Через війну, економічну нестабільність та обмеження у довгострокових проєктах частина ІТ-фахівців виїхала за кордон, що зменшує кадровий резерв країни [16].

3. Загрози кібербезпеці

Україна є мішенню численних кібератак, що вимагає посилення інфраструктури цифрового захисту, підготовки фахівців у сфері кібербезпеки та державної координації відповідних служб [17].

4. Нестабільне податкове та регуляторне середовище

Попри створення спеціального правового режиму Дія.City, частина компаній залишається непевною щодо довгострокової стабільності умов функціонування [18].

5. Обмежений розвиток фондового ринку

На відміну від США чи ЄС, українські компанії практично не використовують фондовий ринок для залучення капіталу. Економічні умови,

високі ризики та відсутність розвиненої фінансової інфраструктури роблять IPO та SPO малоймовірними в межах України [19].

У результаті IT-компанії виходять на IPO на іноземних біржах, найчастіше – NASDAQ, NYSE чи LSE [20].

Можливості розвитку IT-індустрії України

Незважаючи на проблеми, потенціал зростання IT-галузі України залишається значним. Серед ключових можливостей:

1. Розвиток оборонних технологій і deep tech

Попит на військові технології суттєво зростає, і Україна має унікальний досвід та компетенції, які можуть стати основою для масштабних інновацій [21].

2. Розширення екосистем стартапів

При наявності інвестиційної підтримки українські стартапи здатні стати глобальними гравцями, що підтверджує успіх Grammarly, GitLab чи People.ai [22].

3. Зміцнення міжнародного партнерства

Українські IT-компанії активно інтегруються у світові технологічні ланцюги, формуючи партнерства з Microsoft, Google, AWS, Oracle тощо [23].

4. Подальший розвиток IT-освіти

Розширення співпраці університетів з компаніями, запуск дуальних програм і розвиток STEM-напрямів здатні посилити кадровий потенціал галузі [24].

Сучасний стан IT-галузі України характеризується високим рівнем розвитку, сильними експортними позиціями, стійкістю до зовнішніх шоків і значним інноваційним потенціалом. Водночас проблеми, пов'язані з війною, нестабільним інституційним середовищем, міграцією кадрів та недостатністю інвестиційної інфраструктури, потребують системного вирішення. Перспективи галузі залежать від здатності держави та бізнесу забезпечити сприятливі умови для розвитку технологій, стимулювання інновацій та залучення міжнародних інвестицій.

2.3. Дослідження участі та поведінки ІТ-компаній на міжнародних фондових ринках

Активність ІТ-компаній на фондових ринках світу є одним із ключових чинників їхнього швидкого розвитку, масштабування бізнесу, підвищення ринкової капіталізації та зміцнення конкурентних позицій у глобальній економіці. Технологічний сектор є одним із найбільш представлених на найбільших біржах світу – NASDAQ, NYSE, LSE, HKEX, Euronext – і демонструє одні з найвищих темпів зростання активів, обсягів торгів та інвестиційного інтересу [1]. Аналіз активності ІТ-компаній на фондовому ринку дозволяє оцінити масштаби інвестиційних потоків, тенденції формування ринкової капіталізації, особливості IPO, стратегії залучення капіталу та роль фондового ринку у глобальній розвитку технологічних корпорацій.

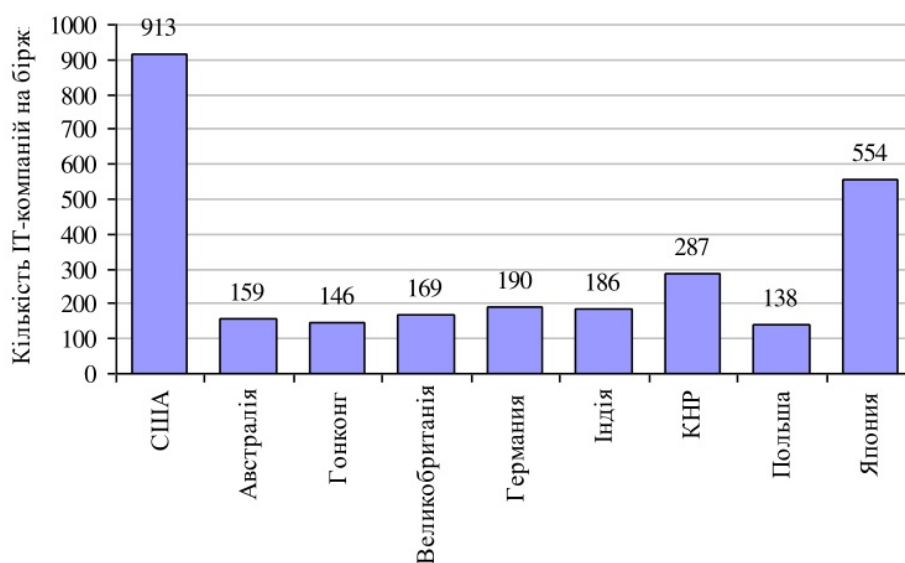

Рисунок 2.6 – Кількість тикерів ІТ-компаній в лістингу бірж по країнам на кінець

1. Загальні тенденції участі ІТ-компаній у фондових ринках

1.1. Розширення присутності ІТ-компаній на світових біржах

Упродовж останніх двох десятиліть ІТ-компанії стали найбільш активними учасниками фондових ринків. За обсягом залученого капіталу технологічний сектор стабільно посідає перше місце серед усіх секторів економіки, демонструючи високі темпи зростання ринкової капіталізації [2]. На кінець 2023

року п'ять найбільших компаній світу за ринковою вартістю – Apple, Microsoft, Amazon, Alphabet і Nvidia – є представниками ІТ-сектора [3].

1.2. Підвищений інтерес інвесторів

Інвестори розглядають ІТ-компанії як високоприбутковий і перспективний сегмент, здатний забезпечувати стрімке зростання доходів завдяки масштабованості цифрових продуктів та глобальному попиту на технологічні послуги [4]. Технологічні компанії, на відміну від традиційних галузей, мають високу рентабельність, швидке повернення інвестицій і здатність до глобальної експансії з низькими граничними витратами [5].

2. Первинні публічні розміщення акцій (ІРО)

2.1. Роль ІРО у розвитку ІТ-компаній

ІРО є одним із найважливіших механізмів залучення капіталу для технологічних компаній. Вихід на ІРО забезпечує:

- доступ до великих інвестиційних потоків;
- підвищення прозорості та довіри інвесторів;
- збільшення ринкової капіталізації;
- можливість фінансування інноваційних програм [6].

ІРО дозволяє компаніям у короткі строки залучити сотні мільйонів або навіть мільярди доларів, що є критично важливим для технологічних корпорацій із високими витратами на дослідження та розробки [7].

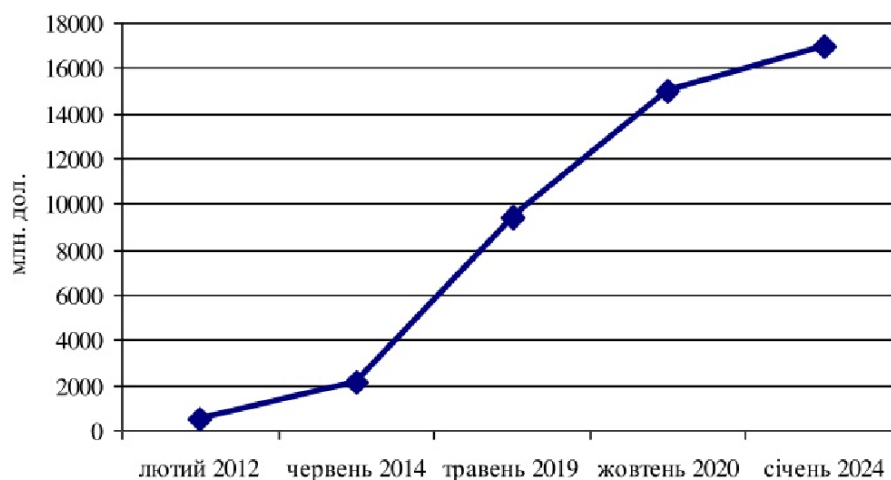

Рисунок 2.7 – Динаміка зростання капіталізації компанії EPAM Systems

2.2. Приклади успішних ІРО ІТ-компаній

Історія фондового ринку містить значну кількість прикладів успішних IPO, які стали поворотними моментами в розвитку компаній:

- Google (2004) – залучено \$1,9 млрд;
- Facebook (2012) – залучено понад \$16 млрд;
- Alibaba (2014) – \$25 млрд (одне з найбільших IPO в історії);
- Uber (2019) – \$8,1 млрд;
- Snowflake (2020) – \$3,4 млрд;
- Airbnb (2020) – \$3,5 млрд [8].

Ці розміщення забезпечили компаніям потужний фінансовий старт для подальшого глобального розвитку.

2.3. Інноваційні тренди на ринку IPO

Серед нових тенденцій:

- зростання частки компаній, що працюють у сегменті штучного інтелекту;
- вихід на IPO fintech-, biotech- та cloud-компаній;
- активізація ринку SPAC як альтернативної форми публічного розміщення [9].

3. Вторинні механізми фондового ринку

3.1. Secondary Public Offering (SPO)

Після IPO багато компаній здійснюють SPO для залучення додаткового капіталу. Це дозволяє фінансувати стратегічні проекти, дослідження та придбання стартапів. Наприклад, Meta та Amazon регулярно використовують SPO для збільшення капіталізації своїх екосистем [10].

3.2. Програми викупу акцій (buyback)

Buyback – один із ключових механізмів управління вартістю компанії. Технологічні компанії активно застосовують buyback для підвищення ціни акцій та оптимізації структури капіталу. Серед найбільших buyback-програм – Apple, Microsoft, Google, які щороку витрачають десятки мільярдів доларів на викуп акцій [11].

3.3. Використання корпоративних облігацій

IT-компанії активно випускають облігації для фінансування:

- інфраструктурних проєктів;
- R&D-програм;
- поглинання стартапів;
- масштабування дата-центрів [12].

Перевага облігацій – нижча вартість капіталу порівняно з продажем акцій.

4. Злиття та поглинання як елемент фондової активності

4.1. Стратегічна роль M&A

Злиття та поглинання (M&A) є ключовим інструментом розвитку ІТ-компаній. Вони дозволяють:

- швидко інтегрувати нові технології;
- розширювати екосистему компанії;
- отримувати нові ринки й таланти;
- посилювати конкурентні позиції [13].

4.2. Найбільші угоди M&A у сфері ІТ

Деякі з найбільш значущих угод:

- Microsoft – придбання LinkedIn (\$26,2 млрд);
- Facebook – купівля WhatsApp (\$19 млрд);
- Dell – придбання EMC (\$67 млрд);
- Nvidia – купівля Arm (угода не завершена, \$40 млрд);
- Amazon – придбання Whole Foods (\$13,7 млрд) [14].

Ці угоди стали ключовими елементами розвитку глобальних технологічних екосистем.

Рисунок 2.9 – Динаміка ціни на акції GitLab за період 2021-2023 рр.

5. Географічна структура фондових операцій ІТ-компаній

5.1. США

США є центром світового фінансового та технологічного сектору. Саме на американських біржах здійснюється найбільша кількість IPO ІТ-компаній. NASDAQ традиційно залишається платформою для компаній зі сфери:

- штучного інтелекту;
- хмарних обчислень;
- fintech-рішень;
- соціальних мереж;
- електронної комерції [15].

5.2. Китай

Китайські ІТ-компанії активно використовують HKEX та NASDAQ для залучення капіталу. Alibaba, Tencent, Baidu, JD.com є прикладами провідних китайських ТНІК, які відіграють глобальну роль на фінансових ринках [16]. Уряд Китаю водночас створює власні регуляторні механізми, що впливають на фондову активність.

5.3. Європейський Союз

У Європі менш динамічний ринок ІТ-компаній, але Euronext і LSE підтримують значний обсяг торгів і IPO європейських технологічних підприємств [17].

6. Особливості оцінювання вартості ІТ-компаній на фондовому ринку

Ринкова вартість ІТ-компаній визначається переважно нематеріальними активами:

- база користувачів;
- цінність даних;
- технологічні платформи;
- бренд;
- інтелектуальна власність;
- потенціал інновацій [18].

Оцінювання ІТ-компаній нерідко відхиляється від традиційних фінансових моделей, оскільки їхній бізнес ґрунтується на швидкому масштабуванні та мережевих ефектах [19].

7. Ризики та обмеження фондової активності ІТ-компаній

Незважаючи на значні переваги, фондова активність супроводжується низкою ризиків:

- надмірна волатильність технологічних акцій;
- «бульбашки» на ринку активів;
- регуляторні бар'єри;
- загрози недружніх поглинань;
- залежність від інвесторських очікувань [20].

Ці фактори іноді змушують компанії обмежувати публічну активність чи відкладати IPO.

8. Вплив фондового ринку на розвиток глобальних технологічних екосистем

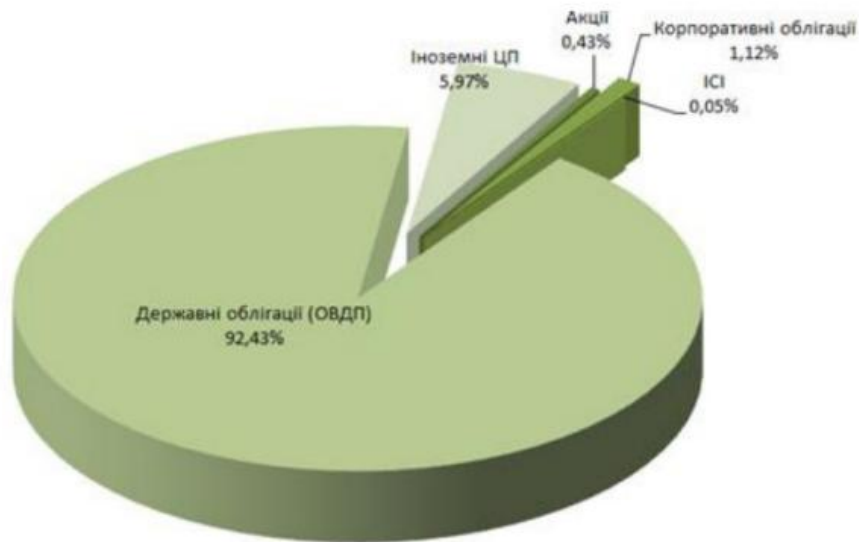

Рисунок 2.12 – Структура торгів «Української біржі» за 2023 рік

Фондовий ринок є ключовим джерелом капіталу для створення:

- дата-центрів;
- R&D-лабораторій;
- хмарних інфраструктур;
- платформ електронної комерції;
- штучного інтелекту;
- систем кібербезпеки [21].

Саме залучення великих обсягів інвестицій дозволило Amazon створити AWS, Google – розвинути Android, Apple – сформувати єдину екосистему пристроїв і сервісів, Meta – побудувати глобальну рекламну платформу [22].

Активність ІТ-компаній на фондовому ринку є одним із центральних факторів їхнього глобального розвитку. Завдяки використанню IPO, SPO, облігацій, M&A, buyback та інших інструментів компанії здатні:

- залучати великі обсяги капіталу;
- стимулювати інновації;
- інтегрувати нові технології;
- зміцнювати екосистеми;
- виходити на нові ринки;
- підвищувати ринкову капіталізацію [23].

Фондовий ринок виступає не лише фінансовим інструментом, а й стратегічним механізмом конкурентної боротьби та домінування у цифровій економіці. Його значення для ІТ-компаній постійно зростає, визначаючи темпи розвитку індустрії та формуючи драйвери інновацій у глобальному масштабі [24].

Висновки до розділу 2

Другий розділ був присвячений комплексному аналізу історичного розвитку, сучасного стану та фондової активності транснаціональних ІТ-компаній у глобальному й українському контекстах. Проведене дослідження показало, що транснаціональні ІТ-корпорації є ключовими драйверами розвитку цифрової економіки, забезпечуючи масштабування інновацій, створення високотехнологічних екосистем та формування довгострокових конкурентних переваг у світовому масштабі. Історичний аналіз засвідчив, що еволюція таких компаній пройшла кілька етапів – від апаратної моделі до екосистемної та штучно-інтелектуальної – що визначає сучасну структуру та стратегії їх діяльності.

Дослідження сучасного стану ІТ-галузі України підкреслило її високий потенціал та стійкість до зовнішніх шоків. Українська ІТ-індустрія демонструє значний експортний потенціал, високий рівень людського капіталу, гнучкість бізнес-моделей та здатність інтегруватися у глобальні технологічні ланцюги. Водночас визначено й низку проблем, серед яких – недостатність інвестицій у продуктові компанії, непевність регуляторного середовища, ризики міграції кадрів та обмежений розвиток фондового ринку.

Аналіз активності ІТ-компаній на фондових ринках показав, що саме фінансові інструменти – IPO, SPO, облігації, програми викупу акцій, а також угоди M&A – є рушійною силою зростання транснаціональних компаній та засобом швидкого масштабування їх інноваційних рішень.

У цілому результати розділу 2 підтверджують вагому роль фондового ринку як інструмента стратегічного розвитку ІТ-компаній та створюють основу для формування практичних рекомендацій, що будуть представлені у розділі 3.

РОЗДІЛ 3. НАПРЯМИ ПОСИЛЕННЯ РОЗВИТКУ ІТ-КОМПАНІЙ НА ОСНОВІ МОЖЛИВОСТЕЙ ФОНДОВОГО РИНКУ

3.1. Інструменти та моделі виходу ІТ-компаній на публічний ринок капіталу

Набуття публічності ІТ-компаніями є одним із ключових етапів їх трансформації у повноцінних учасників глобального інвестиційного середовища. Публічний статус виступає важливим показником рівня корпоративного розвитку, забезпечує доступ до широкого спектра фінансових інструментів, підвищує довіру інвесторів і партнерів, а також відкриває можливості для міжнародної експансії та масштабування інноваційних проєктів [1]. Для технологічних компаній, чия діяльність ґрунтується на високих темпах зростання та масштабуванні цифрових продуктів, публічність не тільки забезпечує фінансові ресурси, але й формує елемент стратегічної комунікації з глобальним ринком.

У цьому підрозділі розглянуто основні механізми, інструменти та стратегічні підходи, що дозволяють ІТ-компаніям набутти публічного статусу: вихід на фондовий ринок (IPO, direct listing, SPAC), публічна комунікація, корпоративна прозорість, репутаційний менеджмент, участь у глобальних технологічних екосистемах, міжнародна сертифікація та інші елементи, які формують довіру інвесторів і сприяють стабільному зростанню ринкової капіталізації.

1. Значення публічності для розвитку ІТ-компаній

Публічність є комплексним явищем, яке охоплює фінансову відкритість, комунікацію з ринком, дотримання корпоративних стандартів і репутаційну сталість. Для ІТ-компаній цей процес має особливе значення, оскільки:

- ринок технологій є висококонкурентним, і довіра інвесторів виступає ключовим ресурсом;

- значна частина активів компанії має нематеріальний характер (алгоритми, дані, інтелектуальна власність), тому ринкова оцінка ґрунтується на репутації та очікуваннях;
- технологічні компанії потребують значних обсягів інвестицій для фінансування досліджень і розробок [2].

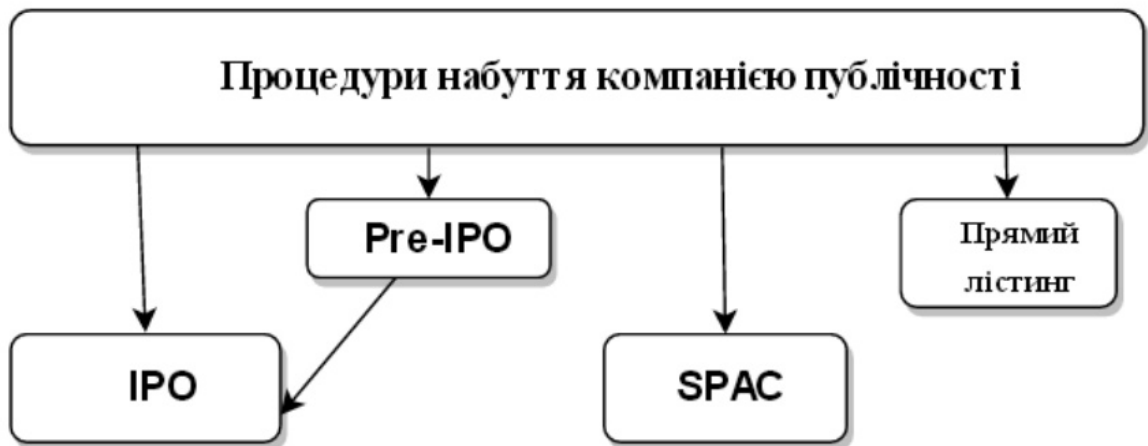

Рисунок 3.1 – Основні процедури виходу на фондовий ринок

Таким чином, набуття публічності підвищує інвестиційну привабливість компанії, зміцнює її позиції на глобальному ринку та дозволяє диверсифікувати джерела фінансування.

2. Механізми набуття публічного статусу

2.1. Первинне публічне розміщення акцій (IPO)

IPO є традиційним та найбільш поширеним механізмом набуття компанією публічного статусу. Сутність IPO полягає у продажі акцій широкому колу інвесторів через біржу. Для IT-компаній IPO забезпечує:

- можливість швидкого залучення значних фінансових ресурсів;
- підвищення ринкової капіталізації;
- формування міжнародної впізнаваності;
- зміцнення переговорних позицій щодо партнерств [3].

Перевага IPO полягає в тому, що процес включає ретельну перевірку фінансових звітів, що підвищує довіру інвесторів. Найбільш відомі технологічні IPO – Google, Meta, Alibaba, Uber – стали глобальними подіями, які привернули увагу інвесторів по всьому світу [4].

2.2. Прямий лістинг (Direct Listing)

Direct Listing – механізм набуття публічності без проведення класичного IPO. Компанія не залучає новий капітал, а дозволяє існуючим акціонерам продавати свої акції безпосередньо на біржі. Цей механізм використовують переважно компанії з уже сильною фінансовою базою та високою впізнаваністю бренду.

Переваги direct listing:

- нижчі витрати порівняно з IPO;
- відсутність потреби у послугах андеррайтерів;
- широка доступність акцій для інвесторів;
- повна ринкова оцінка без штучного формування ціни [5].

Успішними прикладами є вихід на біржу Spotify і Slack, що продемонстрували ефективність цього механізму для зрілих технологічних компаній [6].

2.3. Використання SPAC-компаній

SPAC (Special Purpose Acquisition Company) – це компанія-оболонка, створена для придбання приватної компанії та виведення її на біржу. Для IT-компаній SPAC є альтернативним способом набуття публічності з меншими регуляторними вимогами та швидшим процесом виходу на ринок.

Переваги SPAC:

- прискорена процедура;
- менші витрати на підготовку;
- нижчий регуляторний тиск;
- можливість структурованого залучення інвесторів [7].

Ринок SPAC особливо активізувався після 2020 року, зокрема у сферах fintech, AI та cybersecurity [8].

3. Корпоративна прозорість та фінансова звітність

Одним із головних критеріїв публічності є високий рівень прозорості. IT-компанії повинні забезпечувати:

- регулярні фінансові звіти відповідно до міжнародних стандартів;
- аудит незалежними компаніями (Big Four);

- інформаційне розкриття для інвесторів;
- дотримання ESG-принципів [9].

Прозорість підвищує довіру інвесторів і є обов'язковою умовою для лістингу на провідних фондових біржах. Особливої ваги набувають ESG-фактори – екологічні, соціальні та управлінські стандарти, що формують сучасну парадигму корпоративної відповідальності [10].

4. Формування позитивної репутації бренду

Репутаційний капітал є одним із найсильніших нематеріальних активів для ІТ-компаній. Високий рівень довіри користувачів та інвесторів забезпечує:

- стабільність акціонерної вартості;
- можливість залучення довгострокового капіталу;
- конкурентні переваги у переговорах;
- лояльність клієнтів [11].

Формування репутації включає:

- дотримання стандартів якості;
- відповідальне управління даними;
- прозору політику приватності;
- активну інформаційну політику;
- участь у соціальних проєктах [12].

Позитивний репутаційний фон є передумовою успішного IPO та long-term performance акцій.

5. Публічна комунікація та взаємодія з інвесторами

ІТ-компанії активно використовують інструменти публічної комунікації:

- публічні презентації;
- конференції (Web Summit, CES, TechCrunch);
- пресрелізи та інтерв'ю;
- інтерактивні звіти;
- сайти для інвесторів;
- регулярні earnings calls [13].

Комунікація з інвесторами формує інформований ринок і зменшує ризики волатильності.

6. Міжнародна сертифікація та відповідність стандартам

Серед стандартів, що сприяють набуттю публічності:

- ISO серії 27000 (безпека інформації);
- SOC 2 (аудит процесів);
- сертифікація у сфері захисту даних;
- FINRA та SEC compliance для американських ринків [14].

Відповідність цим стандартам забезпечує вихід на глобальний ринок із високим рівнем довіри.

7. Участь у міжнародних технологічних екосистемах

Компанії, інтегровані у глобальні екосистеми (AWS, Google Cloud, Microsoft Partner Network, Apple Developer Program), отримують:

- доступ до технологій світового рівня;
- можливість публічного позиціонування;
- підвищення рівня впізнаваності [15].

Екосистемна інтеграція значно спрощує шлях компанії до публічності.

8. Роль венчурного капіталу у підготовці компанії до публічності

Для більшості IT-компаній вихід на публічний ринок розпочинається із залучення венчурного фінансування:

- pre-seed і seed для запуску продукту;
- раунди А, В, С для масштабування;
- pre-IPO – для стабілізації фінансових показників [16].

Венчурні фонди не лише надають фінансування, але й забезпечують управлінську експертизу, менторство, підтримку при підготовці до IPO.

9. Ризики та виклики на шляху до публічності

Серед основних викликів:

- висока вартість підготовки IPO;
- ризик втрати контролю;
- підвищений регуляторний тиск;
- загрози недружніх поглинань;
- вимоги до фінансової стабільності;
- волатильність ринку технологічних акцій [17].

Компанії повинні розробляти комплексну стратегію переходу до публічного статусу, враховуючи специфіку своєї бізнес-моделі.

Рисунок 3.2 – Динаміка кількості і загальної вартості угод IPO та SPAC

Шляхи набуття публічності ІТ-компаніями включають широкий спектр інструментів – від традиційного IPO до альтернативних механізмів direct listing та SPAC. Реалізація цих механізмів вимагає високого рівня корпоративного управління, фінансової прозорості, репутаційної стійкості та інтеграції в глобальний технологічний простір. Публічний статус створює стратегічні переваги для компанії, забезпечуючи доступ до великого обсягу інвестиційного капіталу, прискорюючи інноваційний розвиток та формуючи довгострокову конкурентоспроможність на міжнародних ринках [18].

3.2. Обґрунтування економічної доцільності та ризиків проведення первинного розміщення акцій (IPO)

Вихід компанії на первинне публічне розміщення акцій (IPO) є одним з найважливіших стратегічних рішень у життєвому циклі ІТ-компаній. Для транснаціональних ІТ-компаній (ТНІК) цей крок відіграє критичну роль, оскільки відкриває доступ до великомасштабного фінансового капіталу, дозволяє підвищити рівень прозорості, зміцнює репутаційний капітал і надає можливості для масштабованого розвитку глобальних інноваційних проєктів [1]. Рішення про вихід на IPO повинно бути економічно обґрунтованим і базуватися

на комплексному аналізі внутрішніх ресурсів компанії, ринкових умов, стратегічних цілей і довгострокових перспектив розвитку.

1. Стратегічні мотиви виходу на IPO

Вихід компанії на IPO зумовлений низкою стратегічних мотивів, які впливають на її подальшу економічну динаміку.

1.1. Залучення значного інвестиційного капіталу

IPO є найбільш ефективним інструментом залучення великих обсягів фінансування, необхідних для:

- масштабування технологічної інфраструктури;
- розширення міжнародної присутності;
- запуску інноваційних проєктів;
- інвестицій у R&D;
- придбання стартапів або стратегічних активів [2].

Для IT-компаній інвестиційні потреби є особливо високими через швидку зміну технологічних поколінь і необхідність постійних інновацій.

1.2. Підвищення ринкової капіталізації

Ринкова капіталізація є ключовим індикатором вартості компанії, що впливає на її позиції на ринку, можливості участі в M&A, здатність залучати борговий капітал та рівень інвесторської довіри [3].

1.3. Підвищення корпоративної прозорості та довіри інвесторів

Публічний статус зобов'язує компанію до оприлюднення фінансових звітів, дотримання міжнародних стандартів аудиту та регулярної комунікації з інвесторами, що підвищує її репутацію та зменшує інформаційні ризики [4].

1.4. Монетизація частки засновників та ранніх інвесторів

ІРО створює ліквідність для:

- засновників компанії;
- венчурних фондів;
- бізнес-ангелів;
- ранніх працівників, які отримали опціони [5].

Це не лише створює можливість виходу для інвесторів, але й підвищує цінність компанії в очах партнерів.

2. Економічні передумови виходу на ІРО

Для того щоб вихід на ІРО був успішним, компанія повинна мати відповідний економічний потенціал.

2.1. Стабільна бізнес-модель

Передумови для успішного ІРО:

- прогнозований грошовий потік;
- стійка клієнтська база;
- конкурентна перевага на ринку;
- високий рівень масштабованості продукту;
- перевірена комерційна модель [6].

Компанії з несталою бізнес-моделлю часто відкладають ІРО через ризик низької оцінки.

2.2. Достатній обсяг доходів

Провідні інвестори звертають увагу на величину й динаміку доходів. Для технологічних компаній характерні два підходи:

- традиційний – IPO здійснюється після досягнення стабільної прибутковості;
- інноваційний – вихід на ринок навіть зі збитками, але з високими темпами зростання (Amazon, Uber, Snowflake) [7].

У другому випадку основний акцент робиться на зростанні, а не на прибутковості.

2.3. Сильна команда менеджменту

Корпоративне управління є ключовим фактором довіри інвесторів. Досвід топ-менеджменту впливає на оцінку ризиків, перспектив компанії та рівень зацікавленості інституційних інвесторів [8].

2.4. Наявність унікальної ціннісної пропозиції

Інвестори охоче вкладають у компанії, що мають:

- власні технології;
- патенти;
- платформні рішення;
- мережеві ефекти;
- сильний бренд [9].

3. Оцінка вартості компанії перед IPO

Економічне обґрунтування IPO включає визначення реалістичної ринкової вартості компанії. Найпоширеніші методи оцінювання:

3.1. Метод порівняльного аналізу (Multiples)

Порівняння фінансових коефіцієнтів компанії з аналогічними публічними компаніями:

- P/E;
- P/S;
- EV/EBITDA;
- EV/Sales [10].

Для IT-компаній особливо важливим є коефіцієнт P/S, оскільки багато з них тривалий час залишаються неприбутковими.

3.2. Дисконтований грошовий потік (DCF)

Метод дозволяє оцінити вартість майбутніх грошових надходжень компанії. Використовується для компаній з прогнозованими потоками [11].

3.3. Venture Capital Method

Поширений у високотехнологічній сфері, де оцінювання ґрунтується на потенційній капіталізації компанії в майбутньому [12].

4. Альтернативи IPO та їх економічне порівняння

Для прийняття рішення про вихід на IPO компанія повинна порівняти цей варіант з іншими можливостями залучення капіталу.

4.1. Private Equity та венчурне фінансування

Переваги:

- менший регуляторний тиск;
- конфіденційність;
- можливість зберегти контроль [13].

Недоліки:

- обмежений доступ до капіталу;
- залежність від невеликої групи інвесторів.

4.2. Банківське кредитування

Переваги:

- фіксовані витрати;
- відсутність розмивання власності.

Недоліки:

- високі вимоги до застави;
- обмежена сума;
- ризики фінансового навантаження [14].

4.3. Корпоративні облігації

Переваги:

- нижча вартість капіталу;
- передбачувані платежі.

Недоліки:

- вимоги до стабільної прибутковості;

- необхідність високого кредитного рейтингу [15].

5. Вибір фондового ринку для IPO

Економічне обґрунтування включає вибір оптимальної біржі:

- NASDAQ – найкраще підходить для технологічних компаній, висока ліквідність;
- NYSE – для компаній із великою капіталізацією;
- HKEX – переваги для азійських компаній;
- LSE – європейський фінансовий центр;
- Euronext – мультинаціональний ринок [16].

Вибір ринку впливає на:

- вартість розміщення;
- регуляторні вимоги;
- доступність інвесторів;
- можливість подальших SPO [17].

6. Економічні ризики виходу на IPO

Компанія має враховувати низку ризиків:

6.1. Ризик недооцінки

Невдала оцінка вартості може призвести до фінансових втрат і негативного впливу на репутацію [18].

6.2. Високі трансакційні витрати

Підготовка до IPO може коштувати десятки мільйонів доларів, особливо для великих ТНІК [19].

6.3. Ризик втрати контролю

Після IPO акціонери можуть вимагати змін у стратегічному управлінні [20].

7. Стратегічні вигоди IPO для IT-компаній

7.1. Доступ до глобального капіталу

IPO відкриває можливість залучення інвестицій з усього світу, що є критично важливим для масштабування інновацій [21].

7.2. Підвищення конкурентних можливостей

Публічні компанії мають переваги у переговорах щодо партнерств і M&A [22].

7.3. Розширення екосистем та вертикальна інтеграція

Залучені кошти дають змогу:

- купувати стартапи;
- запускати нові продукти;
- розширювати екосистему [23].

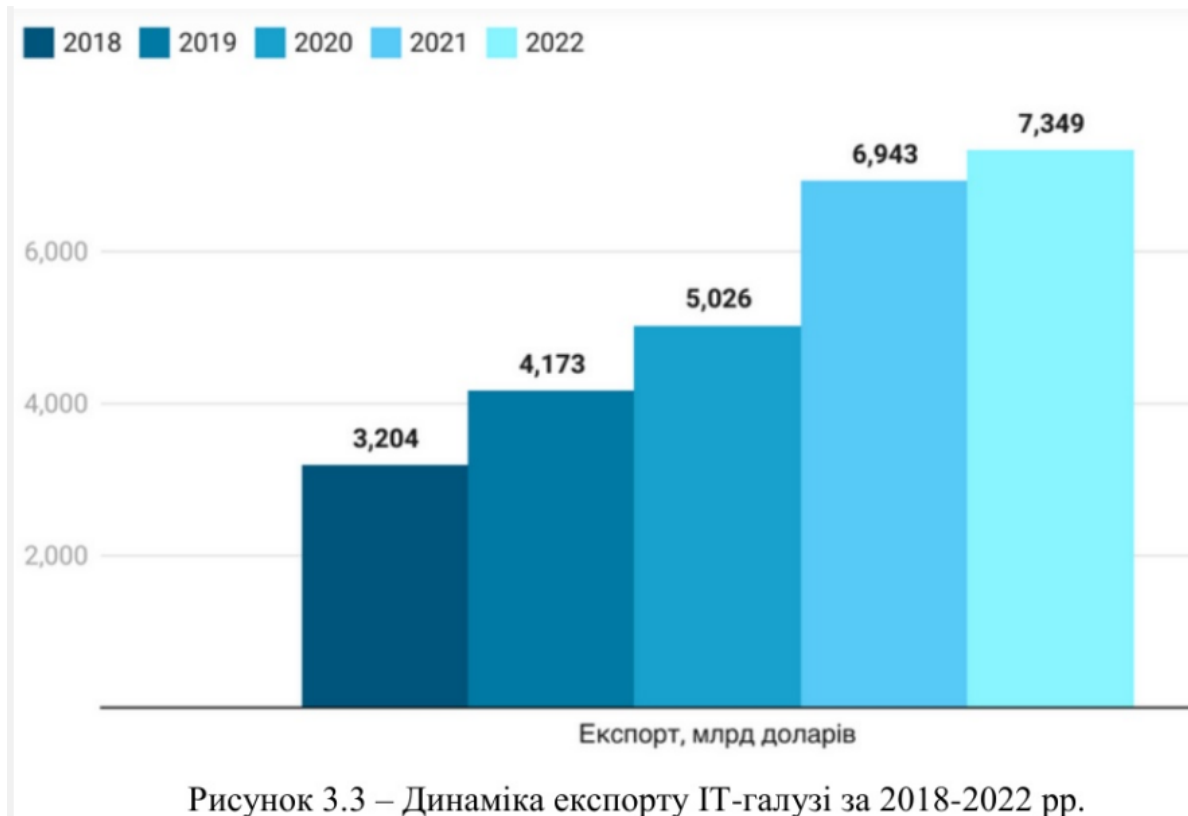
Економічне обґрунтування рішення про вихід на IPO полягає в оцінюванні вигод і ризиків, аналізі фінансового стану компанії, визначенні її конкурентної позиції та стратегічних планів розвитку. IPO є не лише механізмом залучення капіталу, але й інструментом формування репутації, збільшення ринкової вартості, інтеграції в глобальні фондові ринки та реалізації довгострокових інноваційних стратегій. Для транснаціональних IT-компаній вихід на IPO є важливим етапом розвитку, який визначає їхню здатність функціонувати в умовах висококонкурентного глобального середовища [24].

3.3. Стратегічні вектори розвитку українського IT-ринку в умовах глобалізації

Розвиток IT-ринку є одним із ключових стратегічних чинників економічного зростання України, її інтеграції у глобальні ланцюги доданої вартості та підвищення конкурентоспроможності в умовах цифрової трансформації. Український IT-сектор за останні роки продемонстрував стійкість, інноваційність та здатність адаптуватися до складних соціально-економічних і геополітичних умов. Незважаючи на виклики, пов'язані з війною, міграцією спеціалістів, інституційними обмеженнями та недостатнім розвитком внутрішнього ринку, український IT-сектор зберігає значний потенціал зростання. У цьому підрозділі розглянуто ключові стратегічні напрями розвитку IT-індустрії України, що можуть стати основою для формування конкурентної цифрової економіки та зміцнення позицій держави на міжнародній арені.

1. Розвиток IT-аутсорсингу та IT Outsourcing 2.0

Аутсорсинг залишається фундаментом українського ІТ-ринку. Основою його конкурентних переваг є висока кваліфікація фахівців, конкурентні ціни та адаптивність до глобального попиту [1].

Сучасний етап розвитку аутсорсингу передбачає перехід до моделі IT Outsourcing 2.0, що включає:

- надання комплексних сервісів з R&D;
- створення інженерних центрів;
- глибоку інтеграцію з бізнес-процесами клієнта;
- моделі "dedicated teams" і "managed services";
- використання хмарних сервісів і DevOps-підходів [2].

Перехід до такої моделі сприятиме зміцненню конкурентних позицій України на глобальному ринку ІТ-послуг.

2. Стимулювання розвитку продуктових компаній

Для переходу від аутсорсингової моделі до більш високотехнологічної економіки необхідно стимулювати розвиток продуктових компаній, які створюють інтелектуальну власність та формують екосистеми з високою доданою вартістю.

Основні напрями:

- підтримка стартапів на ранніх етапах;
- доступ до венчурного фінансування;
- розвиток українських технологічних хабів;
- сприяння патентуванню українських технологій;
- зміцнення бренду "Made in Ukraine" у цифровій сфері [3].

Стартапи Grammarly, Reface, MacPaw, GitLab демонструють значний потенціал продуктової моделі.

Таблиця 3.1 - Таблиця 1. Основні вигоди стейкхолдерів у процесі SPAC-транзакції

Учасник	Переваги
Цільова компанія	- швидкий вихід на біржу за 1–2 місяці, - заздалегідь відомий обсяг інвестицій та список акціонерів від SPAC, - простіша перевірка регулятором через угоду M&A замість IPO
Інвестори	вкладення в ліквідний актив з повним поверненням капіталу при ліквідації SPAC та потенціалом зрости в кілька разів, якщо спонсор знайде відому компанію для злиття
Спонсор	винагорода 20% від капіталу компанії за успішною угодою із цільовою компанією

Джерело: побудовано автором на основі [66]

3. Розвиток оборонних технологій та dual-use innovation

Військовий конфлікт в Україні стимулював бурхливий розвиток оборонних технологій, зокрема:

- безпілотних систем;
- систем штучного інтелекту;
- розвідувальної аналітики;
- засобів зв'язку;
- рішень у сфері кібербезпеки [4].

Технології подвійного призначення (dual-use) мають величезний потенціал для комерціалізації та інтеграції у глобальні ланцюги оборонно-технологічних інновацій.

4. Хмарні технології та розвиток дата-центрів

Хмарні обчислення стають одним із визначальних напрямів розвитку світової економіки. Для України важливими є:

- створення національної мережі дата-центрів;
- співпраця з провідними світовими хмарними платформами;
- розвиток hybrid-cloud рішень;
- підвищення рівня кіберзахисту хмарних систем [5].

Сприятливе середовище для розвитку хмарної інфраструктури може зміцнити позиції України як центру глобальних ІТ-рішень.

5. Формування цифрових екосистем національного масштабу

Одним із важливих напрямів є розвиток національних цифрових екосистем:

- «Дія» як комплексна державна екосистема;
- розвиток Smart City-платформ;
- інтеграція державних сервісів у єдині цифрові системи;
- впровадження open data-платформ;
- автоматизація електронних послуг [6].

Україна є визнаним лідером цифрової трансформації державного управління, що створює унікальні можливості для ІТ-компаній.

6. Розвиток штучного інтелекту та big data

Штучний інтелект є ключовою технологією XXI століття. Україна має необхідні компетенції для того, щоб стати регіональним лідером у цій сфері.

Основні напрями:

- розвиток алгоритмічних рішень;
- автоматизація бізнес-процесів;
- застосування машинного навчання у фінансах, державному управлінні, транспорті, медицині;
- аналіз великих даних;
- створення центрів досліджень ШІ при університетах [7].

7. Створення сприятливих умов для венчурного капіталу

Розвиток венчурної індустрії в Україні має такі потенційні напрямки:

- залучення міжнародних фондів;

- створення державних фінансових інструментів;
- податкові стимули для інвесторів;
- розвиток бізнес-інкубаторів;
- створення технопарків [8].

Успішна венчурна екосистема здатна значно прискорити розвиток ІТ-ринку.

8. Модернізація системи STEM-освіти

Сучасний ІТ-ринок потребує постійного поповнення висококваліфікованими кадрами. Напрями вдосконалення:

- розширення комп'ютерних спеціальностей;
- інтеграція дуальної освіти;
- співпраця університетів з ІТ-кластерами;
- створення лабораторій та центрів інновацій;
- підвищення кваліфікації викладачів [9].

Забезпечення конкуренції в освіті є важливим чинником для формування кадрового потенціалу.

9. Розвиток кібербезпеки

Зростання цифровізації створює підвищений попит на:

- фахівців із кіберзахисту;
- побудову безпечних мереж;
- розробку антивірусних рішень;
- аудит безпеки;
- захист критичної інфраструктури [10].

Україна має унікальний досвід кібероборони, що може бути інтегрований у комерційні продукти.

Таблиця 3.2 - Оцінка економічної ефективності запропонованого інвестиційного проекту

№ з/п	Показник	Значення	Норма
1	Чиста теперішня вартість (NPV), тис. дол	71700	$NPV > 0$, отже проект є ефективним для впровадження
2	Індекс прибутковості (PI)	10,44	$PI > 1$, отже проект є прибутковим
3	Прибутковість інвестицій (ROI), %	944	$ROI > 100\%$, отже даний проект є окупим
4	Показник вигід/витрат (BCR)	12,63	$BCR > 1$, отже проект є доцільним для фінансування

Джерело: здобуток автора

10. Стимулювання інтеграції України у світові технологічні ринки

Україна має потенціал стати ключовим технологічним хабом Східної Європи через:

- співпрацю з ЄС у сфері цифрових ринків;
- участь у міжнародних проектах із кібербезпеки;
- інтеграцію у глобальні ланцюги IT-послуг;
- укладання партнерств з провідними корпораціями (Google, AWS,

Microsoft) [11].

11. Розвиток внутрішнього ринку IT-продуктів

Розвиток внутрішнього попиту є важливим доповненням до експортної орієнтації:

- цифровізація бізнесу;
- автоматизація промислового виробництва;
- впровадження ERP, CRM, SCM-систем;
- IT-модернізація державного сектору [12].

Сильний внутрішній ринок стимулює появу продуктових компаній.

12. Створення законодавчих умов для розвитку IT-ринку

Напрями покращення регуляторної бази:

- стабілізація режиму Дія.City;
- зниження податкового навантаження;
- запровадження грантів для IT-компаній;
- захист інтелектуальної власності;

- спрощення процедур для стартапів [13].

13. Розвиток інноваційних територій

Інноваційні парки, такі як UNIT.City, мають стати ядром розвитку інноваційної екосистеми. Вони забезпечують:

- коворкінг-простори;
- технічні лабораторії;
- стартап-інкубатори;
- інтеграцію з університетами [14].

Розвиток ІТ-ринку України залежить від комплексної реалізації стратегічних напрямів: підтримки аутсорсингу, формування потужного сектору продуктових компаній, розвитку оборонних технологій, розширення хмарної інфраструктури, цифровізації державного управління, стимулювання венчурного капіталу, модернізації STEM-освіти, розвитку кібербезпеки та створення сприятливого інституційного середовища. Виконання цих напрямів дозволить Україні не лише зберегти свої позиції на глобальному ринку ІТ-послуг, але й сформувати високотехнологічну економіку нового покоління [15].

Висновки до розділу 3

У третьому розділі було визначено стратегічні механізми, інструменти та перспективні напрями розвитку ІТ-компаній у контексті використання можливостей фондового ринку. Аналіз підходів до набуття публічності засвідчив, що вихід компаній на IPO, використання direct listing або SPAC, а також реалізація комплексної політики корпоративної прозорості є ключовими умовами для формування позитивної інвестиційної репутації. Публічний статус транснаціональних ІТ-компаній забезпечує зростання ринкової капіталізації, розширення джерел фінансування та підвищення довіри з боку глобальних інвесторів та партнерів.

Обґрунтування рішення про вихід на IPO показало, що це стратегічно доцільний етап у розвитку ІТ-компаній, оскільки відкриває доступ до масштабного інвестиційного капіталу, формує нові можливості для інновацій,

дозволяє розширювати технологічні екосистеми та посилювати конкурентні позиції на міжнародних ринках. Водночас IPO потребує високої фінансової стабільності, ефективного корпоративного управління та готовності компанії до підвищеного регуляторного контролю.

Розгляд напрямів розвитку IT-ринку України дав змогу визначити широкий спектр можливостей для його зростання: розвиток аутсорсингу нового покоління, стимулювання продуктивних компаній, розширення сектору оборонних технологій, розвиток хмарної інфраструктури, підтримка STEM-освіти, формування венчурної екосистеми та забезпечення цифрової модернізації держави. Реалізація цих напрямів сприятиме інтеграції України в глобальні технологічні ринки та зміцненню її позицій як високотехнологічної держави.

ВИСНОВКИ

У процесі дослідження, присвяченого використанню механізмів міжнародних фондових ринків для фінансування розвитку глобальних ІТ-компаній, було здійснено комплексний теоретичний, аналітичний та практико-орієнтований огляд ключових аспектів функціонування сучасної ІТ-індустрії та ролі фондового ринку як інструмента її розвитку. Результати роботи дозволяють сформулювати інтегральне уявлення про закономірності становлення транснаціональних ІТ-компаній, специфіку їх взаємодії з фінансовим середовищем та перспективи розвитку ІТ-ринку в Україні.

У першому розділі дослідження було встановлено, що економічна сутність ІТ-компаній визначається специфічною природою їх активів, які переважно належать до нематеріальних: інтелектуальна власність, алгоритми, програмне забезпечення, технологічні платформи та дані. Ці компанії функціонують у середовищі високої інноваційності, швидких технологічних змін і глобальної конкуренції. Виявлено, що транснаціональні ІТ-компанії характеризуються високими темпами масштабування, гнучкістю бізнес-моделей і здатністю створювати екосистеми цифрових сервісів, що забезпечують стійкі конкурентні переваги. Фондовий ринок у свою чергу виступає ключовим механізмом їхнього розвитку, дозволяючи залучати значні ресурси для реалізації інноваційних проєктів, розширення діяльності та зміцнення ринкових позицій.

Аналітичний блок дослідження (розділ 2) дав змогу простежити історичну еволюцію глобальних ІТ-компаній і визначити ключові тренди сучасного ринку. Доведено, що ІТ-компанії є найбільш активними учасниками міжнародних фондових ринків. Їхня активність охоплює різні форми залучення капіталу – від IPO до SPO, випуску корпоративних облігацій і реалізації масштабних угод M&A. У роботі проаналізовано динаміку найбільших публічних розміщень акцій провідних компаній світу, таких як Google, Amazon, Meta, Alibaba, Uber. З'ясовано, що успіх цих компаній визначається здатністю залучати інвестиційні ресурси, інтегрувати передові технології та постійно розширювати глобальні екосистеми.

Окрема увага приділена аналізу сучасного стану ІТ-галузі в Україні. Незважаючи на виклики, зумовлені війною, український ІТ-сектор демонструє високу адаптивність, сильний кадровий потенціал, стабільні експортні позиції та здатність інтегруватися у міжнародні технологічні ланцюги. Водночас виявлено низку проблем – міграція кадрів, недостатність інвестицій у продуктові бізнеси, потреба в удосконаленні регуляторного середовища та нерозвиненість внутрішнього фондового ринку. Разом з тим перспективи галузі залишаються надзвичайно позитивними, що підтверджують успіхи українських стартапів на глобальних ринках.

Третій розділ роботи був присвячений визначенню практичних механізмів та стратегічних напрямів розвитку ІТ-компаній за участю фондового ринку. У роботі було встановлено, що набуття публічності через IPO, direct listing або SPAC є важливим інструментом підвищення інвестиційної привабливості компаній, забезпечення доступу до глобальних фінансових ринків та формування стійкого зростання. Доведено, що економічне обґрунтування рішення про вихід на IPO має включати комплексний аналіз бізнес-моделі компанії, її корпоративного управління, фінансової стабільності, потенціалу масштабування та ринкових умов.

У контексті України було визначено стратегічні напрями розвитку національного ІТ-ринку: стимулювання продуктових компаній, розвиток оборонних технологій, модернізація STEM-освіти, інтеграція у світові цифрові платформи, формування венчурної інфраструктури, розвиток кібербезпеки та створення сприятливого інституційного середовища для ІТ-бізнесу. Реалізація цих напрямів дозволить Україні увійти до кола провідних технологічних центрів Східної Європи.

Загалом результати дослідження підтверджують, що міжнародні фондові ринки відіграють фундаментальну роль у розвитку ІТ-компаній, забезпечуючи доступ до інвестицій, стимулюючи інновації та формуючи глобальні технологічні екосистеми. Синергія між фондовими ринками, технологічним розвитком і державною політикою здатна забезпечити високотехнологічне

майбутнє України та сприяти інтеграції національної економіки у світовий цифровий простір.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Барановська С. В. Формування інноваційної стратегії розвитку ІТ-компаній / С. В. Барановська // Економічний вісник Донбасу. – 2020. – № 2 (60). – С. 45–52.
2. Білан О. Ю. Роль цифровізації у трансформації фондового ринку України / О. Ю. Білан // Фінанси України. – 2021. – № 4. – С. 72–83.
3. Герасименко Л. В. Стратегічні орієнтири розвитку ІТ-ринку України / Л. В. Герасименко // Інвестиції: практика та досвід. – 2022. – № 9. – С. 39–44.
4. Горбач Н. І. Інтелектуальний капітал як фактор розвитку ІТ-компаній / Н. І. Горбач // Вісник ХНУ. Економічні науки. – 2019. – № 3. – С. 112–118.
5. Гриценко І. О. Аналіз інноваційних процесів у сфері високих технологій / І. О. Гриценко // Економіка та держава. – 2018. – № 5. – С. 27–32.
6. Дзюба А. М. Інвестиційні стратегії українських ІТ-компаній у глобальному середовищі / А. М. Дзюба // Проблеми економіки. – 2020. – № 2. – С. 58–64.
7. Долгопол О. В. Механізми залучення капіталу на міжнародних фондових ринках / О. В. Долгопол // Фінансовий простір. – 2019. – № 3. – С. 14–21.
8. Коваленко П. Т. Ринкова капіталізація ІТ-компаній як індикатор їх інноваційного потенціалу / П. Т. Коваленко // Бізнес Інформ. – 2021. – № 12. – С. 90–97.
9. Ковтун О. С. Транснаціональні ІТ-корпорації: тенденції розвитку / О. С. Ковтун // Актуальні проблеми економіки. – 2019. – № 6. – С. 55–61.
10. Колісниченко І. С. Використання ІРО українськими компаніями: світовий досвід / І. С. Колісниченко // Економіст. – 2021. – № 3. – С. 30–36.
11. Кондратюк М. М. Фонди прямих інвестицій у підтримці стартапів / М. М. Кондратюк // Менеджмент та підприємництво. – 2020. – № 4. – С. 78–84.
12. Короткий Д. Я. Розвиток ІТ-кластерів в Україні / Д. Я. Короткий // Економічний аналіз. – 2022. – № 1. – С. 51–59.

13. Костюк О. М. Фондовий ринок як інструмент фінансування інновацій / О. М. Костюк // Економіка України. – 2018. – № 10. – С. 42–50.
14. Литвиненко А. Ю. Механізми розвитку стартап-екосистеми України / А. Ю. Литвиненко // Підприємництво та інновації. – 2020. – № 7. – С. 18–24.
15. Матвієнко В. С. Технологічні тренди на глобальному ІТ-ринку / В. С. Матвієнко // Журнал європейської економіки. – 2021. – № 2. – С. 114–123.
16. Мельничук І. В. Фінансові інструменти розвитку ІТ-підприємств / І. В. Мельничук // Світ фінансів. – 2019. – № 1. – С. 67–75.
17. Мірошниченко П. Л. Діяльність транснаціональних корпорацій у сфері ІТ / П. Л. Мірошниченко // Актуальні проблеми міжнародних відносин. – 2020. – № 142. – С. 33–38.
18. Назаренко Л. М. Цифрова економіка та її вплив на фондові ринки / Л. М. Назаренко // Економіка і прогнозування. – 2019. – № 3. – С. 29–37.
19. Олійник Г. В. Розвиток цифрової інфраструктури в Україні / Г. В. Олійник // Інформаційна економіка. – 2022. – № 1. – С. 11–19.
20. Поліщук І. О. Роль інноваційних технологій у підвищенні конкурентоспроможності компаній / І. О. Поліщук // Маркетинг і менеджмент інновацій. – 2021. – № 4. – С. 65–74.
21. Пономаренко Д. С. Технологічні компанії на світових фондових ринках / Д. С. Пономаренко // Інвестиції: практика та досвід. – 2018. – № 7. – С. 40–47.
22. Решетняк Т. А. Фінансові механізми підтримки стартапів / Т. А. Решетняк // Технології та інновації. – 2020. – № 5. – С. 56–61.
23. Ричаківський І. М. Трансформація глобальних ІТ-компаній / І. М. Ричаківський // Бізнес Інформ. – 2022. – № 4. – С. 82–90.
24. Савчук О. І. Міжнародні фондові ринки: нові виклики / О. І. Савчук // Фінанси, облік, банки. – 2019. – № 1. – С. 99–105.
25. Серeda Д. М. Стратегії цифрової трансформації українських компаній / Д. М. Серeda // Економіка та суспільство. – 2021. – № 35. – С. 121–128.

26. Степаненко Р. Ю. Розвиток хмарних технологій в українських підприємствах / Р. Ю. Степаненко // Інформаційні технології в економіці. – 2020. – № 9. – С. 13–20.
27. Трофимчук В. Г. Інноваційні підходи до цифрової трансформації України / В. Г. Трофимчук // Держава та регіони. – 2022. – № 2. – С. 7–16.
28. Федоренко М. В. Українські ІТ-компанії на глобальному ринку / М. В. Федоренко // Проблеми економіки. – 2021. – № 3. – С. 55–62.
29. Хоменко С. А. Розвиток фондового ринку України в умовах цифровізації / С. А. Хоменко // Фінансові дослідження. – 2020. – № 2. – С. 33–41.
30. Черненко Л. П. Особливості розвитку стартапів в Україні / Л. П. Черненко // Економіка та держава. – 2018. – № 11. – С. 44–50.
31. Дьяченко І. О. Інноваційні процеси в ІТ-галузі України / І. О. Дьяченко [Електронний ресурс] // Електронна комерція. – 2021. – № 3. – С. 22–29. – Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua/articles/2021/03dyachenko.htm> (дата звернення 10.05.2024).
32. Кравченко О. П. Цифрові інвестиції в Україні / О. П. Кравченко [Електронний ресурс]. – К.: Освіта, 2020. – Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua/articles/2020/kravchenko.htm> (дата звернення 14.06.2024).
33. Armstrong G. Digital Business Strategies / G. Armstrong, P. Lamberts. – London: Routledge, 2020. – 410 p.
34. Brown T. Global IT Markets and Innovation / T. Brown. – New York: McGraw-Hill, 2019. – 328 p.
35. Carlson J. Investment Mechanisms for Tech Corporations / J. Carlson. – Boston: Harvard Press, 2021. – 365 p.
36. Evans P. The Rise of Global Tech Giants / P. Evans. – Oxford: Oxford University Press, 2020. – 402 p.
37. Keebler J.S. Global Financial Management / J.S. Keebler, K.B. Manrodt. – New York: Harper & Row, 2005. – 290 p.
38. Miller D. Public Markets and Innovation / D. Miller. – Cambridge: MIT Press, 2018. – 355 p.

39. Adams R. Global IPO Trends in ICT / R. Adams // Journal of Financial Economics. – 2020. – vol. 108. – N 4. – P. 66–79.
40. Becker S. M&A Activity of Tech Corporations / S. Becker // Journal of Corporate Finance. – 2021. – vol. 14. – N 2. – P. 19–34.
41. Chen L. Artificial Intelligence and Market Expansion / L. Chen // Technology Review. – 2019. – vol. 22. – N 1. – P. 101–112.
42. Douglas P. Digital Transformation in Global Markets / P. Douglas // Harvard Business Review. – 2021. – vol. 99. – N 3. – P. 44–53.
43. Hamel G. Innovation and Corporate Value / G. Hamel, M. Porter // International Business Review. – 2020. – vol. 12. – N 2. – P. 90–104.
44. Smith J. Global Market Capitalization of IT Firms / J. Smith // Economic Journal. – 2019. – vol. 36. – N 6. – P. 221–233.
45. Anderson P. Global Tech IPO Report 2022 / P. Anderson [Electronic resource] // Global Finance. – 2022. – access mode: <http://www.gf.com/ipo2022.pdf>. – Title from the screen. – 11.02.2023.
46. Hausman W. Financial Flows & Tech Sector Growth / W. Hausman [Electronic resource]. – New York: Visa Analytics, 2021. – access mode: http://www.visa-analytics.com/tech_growth.pdf. – Title from the screen. – 10.05.2023.
47. Prahalad C.K. The Global Tech Corporation of the Future / C. K. Prahalad, G. Hamel [Electronic resource] // Harvard Business Review. – 2020. – vol. 100. – N 4. – access mode: <http://www.hbr.org/globaltech.pdf>. – Title from the screen. – 12.04.2023.